INGENVÆ OBSERVATIONES APOLOGETICÆ PHISYCO-LEGALES, DE FOETVS ANIMATIONIS & Natiuitatis tempore, &c,

AVTHORE D. FRANCISCO VERDE
SS. Theologiæ, necnon V. I. Doctore: ac in Neapolitana Vniuersitate sacrorum Canonum interprete.

Accessit Tractatus summè vtilis de administrando Sacramento Baptismatis Humanis fœtibus abortiuis.

Per R. P. MAXIMILIANVM DEZA Congregationis Matris Dei.

LVGDVNI,
Sumptibus LAVRENTII ANISSON.

M. DC. LXIV.
CVM PRIVILEGIO.

Est Adagium apud Græcos receptum, ἢ φρονεῖν ἔλαττον, ἢ δύναμιν δεῖ μείζω. Oportet, aut minùs animoſum eſſe, aut plus habere virium. *Vide Ioannis Buxtorſij, Filij, Tractatum de punctis Hebraicis, in Præfat. pag.*)( )(4. *a.*

Ita denique agatur, vt non voluntate, ſed intellectu proficiſci diſſentio noſcatur. *Plutarchus de regendâ Republicâ.*

Arrogantia non eſt, vel quærere, vel aſſerere Veritatem. *Auguſtinus lib. contra Creſcon. cap. 66.*

Duo ſunt, quæ in errore hominum difficillimè tolerantur: Præſumptio priùs quàm veritas pateat (*vt, ſi quis auderet aſſerere*, certum eſſe tempus animationis fœtûs) &, cùm iam pâtuerit (*veritas*) præſumptæ defenſio falſitatis (*vt, ſiquis, postquam ratione apodicticâ & omnium Philoſophorum & Theologorum authoritate D. Franciſcus Verde*, eſſe incertum tempus animationis demonſtrauerit, *adhuc pertinax, in re tam graui, à quâ tam multarum pendet ſalus aut perditio Animarum, audeat extra chorum ſaltare, & hanc pernitioſam & improbabilem opinationem*, Certum eſt tempus animationis; *ne ſe erraſſe confiteatur defendere.*) Idem Auguſtinus libr. 2. de Trinit. in Proœmio.

¶ ¶ LECTO-

L E C T O R I.

MIRABERIS Lector, me ſtilo remiſſo has obſeruationes exaraſſe. Coactus feci. Ne opiniones me docuiſſe aereas, ſcopuloſas, bonis moribus, ac fidei (pro quâ quæcumque dura pati ſanguinémque ad vltimam vſque guttam profundere paratus ſum) aduerſas, aliqui crederent. Illa, de quibus controuerſia fuit cum quibuſdam ad trutinam, non tam rationis, quàm auctoritatis reuoco, vt videant in poſterum vniuerſi, nunquam à me produiſſe ſententias, quibus negari meritò lux poſſit; aut quibus conueniat interdictum ignis, & aquæ.

Vt huius imaginationis præiudicium deponatur, meo Nomini, Amicis, & bono Communi ſatisfacturus, inuitus calamum ſumo, neminem offenſurus; Tantum meos filios, (tales enim ſunt ingenij partus) ab inſultibus defenſurus. Modeſtiſſima erit defenſio. Nec ero alicui iniurioſus cùm vtar iure meo. Tu deinde, ne damnes meas opiniones, antequam illas leges; Nam ego profiteor omnes, Claſſicorum Doctorum calculo, eſſe munitas. Quòd, ſi aliquam conſequentiam deducam, illa Logicæ debetur, quæ ex principiis admiſſis, eruit concluſiones. Inſuper te monitum volo, quod quando conſequentia eſt nouitatis obnoxia, ego adduco Doctores alios, aut illam, niſi ſuis libratam ponderibus non profero: Talis eſt, quam impreſſam dedi Neapoli anno 1661 ſub auſpiciis Eminentiſſimi Corradi, *concl.* 7. ibi. *Conſuetudo, quæ ſunt diuturni mores conſenſu vtentium approbati, ſi ſit rationabilis, & legitimè præſcripta legem tollit. Non poteſt præſcribere contra libertatem: Non inducit legem, ſine voluntate vtentium, & conſenſu circa obligationem, vt in quibuſdam eduliis*, quam docuit Sanchez 4. *decalogi, cap.* 25. *n.* 53. Turlench 3. *Decal. cap.* 2. *dub.* 3. *n.* 4. Tambur. *lib* 4 *Decalogi cap.* 5. *num.* 21. Eſcobar *part* 3. *de Ieiunio cap.* 3. Amadeus Guimenius *ex tract. de horis canonicis prop.* 2. Buſembaus *in medulla impreſ. Rom.* 1658. Vaſquez, Rodriq. Henriq. Sancius, Boſſius, Villalobos, Filliuc. Portella, Corſetus, Diana, Paſqualigus, & alij.

TYPO

TYPOGRAPHVS.

Habes hîc, Lector Candide, duos Tractatus de Animatione Fœtûs, quorum posterior priorem asserit & confirmat: frustra enim R. P. Maximilianus Deza abortiuos quoscumque baptizari præciperet, nisi hæc Positio, *Incertum est tempus animationis*, quæ Clarissimi D. Francisci Verde est, esset certa. Fundamentum est hoc, ex quo in Theologiâ Morali, & vtroque Iure graues consequentiæ inferuntur. Quæ ex hac inferri debeant; D. Maximilianus Deza; quæ ex illo aut illo D. Franciscus Verde firmissimâ ratione edisserit. Tuum erit Logicæ & Physicæ contra indoctos fauere; meum autem hos & alios similes Tractatus euulgando, Ecclesiæ & Scholæ seruire. VALE.

APPROBATIONES.

HOs duos Tractatus primum *de Tempore animationis & natiuitatis Fœtus*, Authore D. Francisco Verde Doctore Theologo & in vniuersitate Neapolitana sacrorum canonum Interprete. Alterum *de Baptismo ministrando humanis Fœtibus abortiuorum*, per Dominum Maximilianum Deza Congregationis Matris Dei, nos infra scripti Facultatis Parisiensis Doctores Theologi accuratè perlegimus, & ne cancellos reuisorum excedere videamur, fidem facimus nihil contra fidem & bonos mores continere, actum in maiori Carmelo nostro Lugdunensi die Augusti decimanona anno 1663.

Fr. MOLIN.

Fr. ELIAS VIAL.

LICENTIA ORDINARII.

VIsâ Doctorum approbatione duos præfatos Tractatus primum *de Tempore animationis & natiuitatis Fœtus*, Authore D. Francisco Verde Doctore Theologo, alterum *de Baptismo ministrando humanis Fœtibus abortiuorum*, per D. Maximilianum Deza typis mandari permittimus. Lugduni die eadem & anno.

DE NEVF-VILLE, Vic. Gen.

CONSENSVS.

TRactatum hunc inscriptum *D. Francisci Verde V. I. D. &c Disceptationes Apologetica de Tempore animationis & natiuitatis Fœtus*, &c. typis mandari & in lucem edi sumptibus LAVRENTII ANISSON, Bibliopolæ Lugdunensis, Ego Regis Consiliarius & Procurator in Lugdunensi præfectura, non impedio. Lugduni die 23. Augusti 1663.

VIDAVD.

PERMISSVS.

VIso Procuratoris Regis consensu, hunc librum typis mandari LAVRENTIO ANISSON concedimus, & ne quis alius concessam facultatem denuò excudat prohibemus. Lugduni die 24. Augusti 1663.

DE SEVE.

INDEX

INDEX
OBSERVATIONVM, ET CAPITVM.

Omnes numeri sunt Marginales.

Appen-

TRACTA

TRACTATVS I.

OBSERVATIONES APOLOGETICAS, Physico - Legales.

DE FOETVS ANIMATIONE & Natiuitate complectens.

OBSERVATIO PRIMA.

De Officio Reuisoris.

VANQVAM, Excellentis prudentiæ, patientiæ, modestiæ, scientiæque fine ad publica munera seligendæ personæ. Maximoperè, hoc, cum omnigena scientia supereminenter, in librorum Reuisore, exposcit commune bonum. Diligens, & perpetuus debet esse in euoluendo monumenta Doctorum. Neminem perperam debet damnare, aut gratis 1
carpere. Grauem enim Auctori irrogaret iniuriam. Trutina 2
rationis debet sapientissimorum Virorum dicta expendere; & in fauorem Auctoris dubia interpretari.

Eius officium, contra fidem & bonos mores, libris (tan- 3
quam certis cancellis) clauditur, & excedendo, est Auctori iniurius; communitatem grauiter læderet, vsurpando ius quo caret. Non debet se sibi credere; nam quilibet homo est errori cognatus.

4 Si cognoscat se errasse, humiliter à se errorem excutiat. Nam, si displiceat, quod placuit, mutata in melius sententia, illustratur, non denigratur Nomen. Multa retractarunt Doctores.

5 Sciat S. Ambrosium *lib. & cap.* 1. *Officiorum*, ita scribere: *Quantumlibet quisque profecerit, nemo est, qui doceri non egeat.* S. Hieronymum *de vita Clericorum* ad Nepotianum, *Senectus ætate fit doctior, usu tritior, processu temporis sapientior.* Auscultet Canum qui *in proœmio ad lib.* 12. *de Locis*, hæc doctissima verba omnibus legenda aut etiam suspicienda reliquit. *Illos probare non soleo*, ait, *qui velut Sacramento rogati, vel etiam superstitione constricti, ut Fabii verbis utar, nefas ducunt à susceptâ semel persuasione discedere. Theologo*
6 *nihil est necesse in cuiusdam iurare Leges.* Euoluat Gabrielem de Henao S.I. anno 1659. impress. Salamanticæ *parte* 2. *de sacrificio Missæ in fine, in Clavi Magistri sententiarum, ubi num* 225. sic scribit. *Hinc colligitur, varietatem inter multos, nouitatémque opinandi, ac cupiditatem extumulandi sententias, aliquas veteres, vel renouandi eas è solitudine in conuenticula sapientum, non esse temerè damnandam, confiscendamque lethali, & suo sto Senatusconsulto.* Et reuidendus
7 Canus *supra lib* 8 *de Locis cap.* 5. ibi. *Theologos omnes admonitos esse velim, ut sepositis, non affectionum modò, sed opinionum etiam præiudiciis, de causis fidei prudenter, grauitérque decernant. Non enim si quidpiam in Scholis, bonis etiam temporibus inueteravit, mox fidei dogma æstimandum est. Sunt autem nonnulli, qui per eas persuasiones, quibus à principio sunt imbuti, de rebus grauissimis sententiam ferant, temeritate quadam, sine iudicio, repentino quasi vento inclinati. Hi autem in eo primùm errant, quod Scholæ opiniones à certis constantibus decretis non separant. Deinde errant in eo, quod duo rerum genera confundunt. Unum quidem earum quæ ad Religionem attinent: Earum alterum, quæ hanc ne attingunt*
8 *quidem. At, si Sanctorum veterum consensio, ut libro superiore definitum est, non in omnibus legis quæstionibus, sequenda nobis & tenenda est; sed solùm in fidei regulâ, nec quauis illorum, etiam in re graui, communis opinio, fideles astringit:*

sed

sed firmum constánsque iudicium. Hæc cordatissimè Canus. Consentitque. De Henao *suprà, num.* 125.

Si hoc Doctissimi Cani documentum præ oculis habebunt, cessabunt iurgia, abstinebitur à censuris, & confligetur in Gymnasiis sine dolore. Præcipuè obseruationes controuertendæ quatuor sunt. Primò, *Simile non agit in simile.* Secundò, *Incertum est tempus Animationis.* Tertiò, *Incertum est tempus eiusdem Natiuitatis.* Quartò, *Mundus innouabitur, non peribit in die vltima vltione.* Singulas Propositiones esse moraliter euidentes affirmamus.

OBSERVATIO II.

Simile non agit in Simile.

ITA omnes Famigeratissimæ Scholæ. D. Thomas, Scotus, Ochamus, Beccanus, aliorúmque selectissimæ phalanges. 9

Hoc est veluti primum principium in Philosophia vt loquitur Suarez *tom.* 1. *Metaphysices disp.* 18. *sect.* 9 *n.* 7.

Expressiùs id docuit Aristoteles *lib.* 1. *de generatione cap.* 7. *text.* 46. & *text* 48. *lib.* 1 *Physic. cap.* 9. & *lib.* 7. *text.* 35. *lib.* 3. & 8 *in principio.* Ratio autem est, quia nemo producit, quod productum inuenit. Experientia est, quia ignis non producit ignem in igne, sed ignem in ligno. Vide *Obseru.* 4. *Appen.* 23. *num.* 107.

OBSERVATIO III.

Incertum est tempus Animationis.

DEMONSTRATVR à ratione, & ab auctoritate. Incipiamus à ratione. Illud, quod euidenter, vel per 10

fidem Diuinam non constat, est incertum. Sed tempus animationis prolis euidenter, vel per fidem Diuinam non constat, ergo est incertum. Consequentia est legitima. Maior probatur, Quia non assignatur articulus fidei, nec demonstratio scientifica de tempore animationis. Nisi aduersarius hoc reuelatum sit, quod non admittimus, nisi Ecclesia Romana determinet.

11 Secunda ratio est, quia incertum est, an Anima sibi organizet materiam, an in organizatam introducatur. neutrum enim Fides aut ratio manifesta definit: & vtrumque habet clarissimos & doctissimos propugnatores. Cæterùm, si dicatur Anima rationalis non aduenire, nisi corpore organizato, & disposito completè, cum non eodem tempore corpus deorganizari possit in omnibus; Anima non potest eodem tempore aduenire ad informandum corpus. Minor probatur, quia non est eadem virtus organizatiua, sicuti nec eadem complexio in omnibus fœminis [Vide Exod 21.]

Ab auctoritate. Quia illud, de quo Doctores maximi no-
12 minis dubitant, est dubium; sed de tempore animationis Auctores maximi nominis dubitant, ergo est Dubium. Minor probatur, quia aliqui volunt animari die 3. Alij die 30 alij 35. alij 40 alij 42. alij 45. alij 60. alij 70. vel 80 & quod mirabilius videri poterit, alij in ipsomet partu. Vnde nemo potest negare incertum esse tempus animationis. Nam nemo allegat certas rationes, sed tantùm probabiles aut veriùs dubias: &, qui hoc negat, non distinguit scientiam, cui certitudo conuenit ab opinione: nec intér libros Priorum & Posteriorum.

Auctores sunt multi. Zacchias *tom 2. qq med leg libr 9.*
13 *tit.1. quæst vlt num 90.* putat in primo conceptionis momento Animam rationalem creari & infundi à Deo, vbi *à num 114.* respondet ad Canones & Iura. & primo ad Text. Exodi *c 21. num. 22.* vbi distinguitur fœtus animatus ab inanimato secundum versionem septuaginta quod illa fuerit gratia facta, cùm in vulgatâ ita non sit. [N.B.]

14 Similiter ad Text. *in l. si quis aliquid § qui abortionis ff. de pœnis*, quod ibi non fiat mentio de fœtu

Secundo respondet; Canones & leges sequutos placita sapientum

pientum Philosophorum, sicuti aliàs faciunt de iis: quæ ad alios Professores pertinent; & secundum illa determinarunt pœnas, ita vt mitior sit ante 40. dies, quàm post, quia maior iniuria infertur post 40. dies, quàm ante: sicuti magis delinquit & iniuriam facit, adultam quàm tenellam succidens arborem.

Cur autem Leuitici cap. 12. num 4. quadraginta dies fuerint expectandi post partum pro tempore purificationis? Et licèt Cyrillus, Maldonatus, *suprà*. Consentiúntque Conimbricenses *de Anima cap.* 1 *quæst.* 4. *art.* 2. id referant ad tempus, quo in vtero corpus affingitur: Tamen Cornelius à Lapide in dictum locum Leuit *num.* 4 dissentit, & amplectitur nostram sententiam, ex eo quia Læuinus Seminius *lib. de occultis natura cap.* 11. doceat, maris formationem absolui aliquando die 30. aliquando 40 quandóque 35. nunc 45 Et in fœmina 35. die, & quandóque 40. 45 & 50. 15

Vnde Cornelius, ait in dictum locum Leuit. spectari secundum aliquos, non animationis, sed tempus motus, quo se fœtus in vtero prodit. Ex Arist. 7. *de hist. animal cap* 3. Et consensit Zacchias *suprà*, *num* 119 Licètipse Cornelius dicat, ex libero Dei iubentis beneplacito, Leuit legem sancitam.

Idem Zacchias *tom. quæst. Medico Legalium lib.* 1. *tit.* 2. *quæst* 9. *num* 2. asserit de tempore animationis esse toto Cœlo inter se dissidentes opiniones, & citat Hypocr. Arist Et Mercur. docet septimo die aduenire animam.

Paulus *in l. suum hæredem num.* 2. *ff. de acquirenda hæreditate*, quem sequitur Cancheran *dec. pedem.* 59. *num* 3 volunt masculum & fœminam 40 die animari. 16

Alij volunt animari non ante tertium quartumque mensem, quo tempore consummata sunt atque absoluta, Cor, Cerebrum, Iecur. Ita Ocha dictus Angelicus. Fernelius & Amatus Lusitanus, infra in sequentibus citandi, quod non sequendum. 17

Andreas Laurentius 8. *Anatomes quæst.* 19. dicit, solùm Deum infundentem animam, certò scire, quo die infundatur, quæ verba reponit & propugnat P. Petrus Hurtadus. Et tamen meus cæteroquin Amicissimus, non dicam aduersarius, ait, 18

certum esse animationis tempus. Et non timet se inurendum aliqua notâ, dum contra omnes, in re, quæ neque ad ipsum spectat, insurgit.

19 Arriaga *disp.1. de generat sect.6. in fine*, ait. [Fusissimè hic de partibus, quæ primò formantur in generatione humanâ, tractari solet: Item de numero dierum, quibus disponitur materia ad animam rationalem Sed quia in istis omnibus ferè nihil, nisi diuinando, dici potest, nec ratione naturali, aut experientiâ certâ aliquid euinci potest; ideò eis omnibus supersedebo.] En acutissimus hic Auctor ad literam, nostram sententiam docet Et tamen hac nostrâ tempestate inuenitur, qui hanc sententiam reprobet, & suam diuinationem certitudinem appellet.

20 Suarez *de Religione tom.1. lib 2. cap.11 num.11.* sic scribit. Ferè tam incertum est punctum Natiuitatis, sicut & conceptionis; quamuis confuso modo magis constare possit de tempore, die & horâ natiuitatis, quàm conceptionis]

Sanchez *tom.1. Decalogi lib.2.cap.18 num.29.* Loquens de puncto animationis fœtûs in vtero scribit [Hoc autem punctum est scitu impossibile.] Laus nunc Deo Habemus nos qui cognoscat, quod alij omnes dicunt impossibile, vt cognoscatur, ita vt tanquam Deus, alijs impossibilia, ei solùm sint possibilia.

Farinacius, [Quando verò fœtus in vtero dicatur animatus, vel inanimatus diuersæ fuerunt Doctorum sententiæ. Aliqui enim dixerunt animatum dici fœtum, post 40. dies, alij post 30. Alij 35. alij etiam post sexaginta, alij post 80. Alij demum, hoc naturalibus Philosophis dicendum reliquerunt, prout has & alias Doctorum opiniones videre poteris apud Gloss. *in l Diuus, verb. exilium*, & ibi Alber. in primis verbis Bart. Angel. & alios, *ff de extraordinariis criminibus.* Alber. *in l. si mulierem*, in principio, & ibi etiam Marsil: *num.2. ff. ad l. Corneliam de Sicar.* Alber. *in parte 3. stat quæst.59. num.8. & 9.* Iacob. Butrius *in l si quis necandi*, & ibi etiam Alberic. & Salic. *C. ad l Cornel de Sicar.* Felin Anan & alios, in *cap. si aliquis, extra de homicidio*, Iacob Boulen. *in repet. l. capitalium, §. famosos, num.205. ff. de pœnis.* Ghirland. *in tractat. de Sortileg.*

Sortileg. quæst. 13. vbi latè Iodoc. *in practica criminali, causa* 74. *rubr. de homicid. per venen. num.* 15. Anton Gomez *de delict. cap.* 3. *in rubrica de homicid. post num.* 35. *vers. & talis anima rationalis.* Pet. à Plach. *in epit. delicto lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 7. *&* 8. *decis pedem* 60. *num.* 4 Menoch *de arbitr. qq. lib* 2. *casu* 357 *num.* 3 Decian. *in tract. crim lib.* 9. *cap.* 8. *num.* 13. Thesaurus *dec. pedem* 12. *sub num* 12. Viuius *decis* 83. *num.* 1. *& sequent* vbi bene Ioan. Harpprecht *in §. item lex Cornelia de Sicar. num* 20. & pluribus sequentibus Inst. de publicis Iudic vbi præcipuè disputat. An Fœtus statim atque in vtero cum semine conceptus est dicatur Animatus Iacob. Ayrer. *in tract. de homicid. in præfat. rubr. de triplici genere homicidy, num.* 108 *ad l. vt vim, ff de Iust. & Iure*, vbi refert quatuor opiniones. Iacob Graffiis *dec* 13. *n* 3 *lib* 2.

21 Et inter Doctorum tot dissentiones communiter approbata videtur sententia Gloss. *in d. l. Diuus, ff. de extraordinariis crimin* quod videlicet post 40. dies fœtus dicatur animatus, prout testantur Iodoch Ghirlan. Pet. à Plach. Dec. Ant. Gomez, & Viu. *in locis prœallegatis.*

22 Sic in fœmineo fœtu, quando anima dicatur infusa Doctores non fixerunt pedes Alij enim dixerunt post 40. dies, alij post 60. alij post 80. & alij post 90 & alij aliter existimarunt, & videre est apud Ang. *in d. l. Diuus, ff de extraord. crimin.* Felinum *in cap. si aliquis in fine extra de homicid.* & ibi etiam Anan. *post num.* 1. *versic. Angel. verò* Alberic. *in* 3 *parte statu, quæst.* 59. *num* 8. *& num* 9 *vers. quadam Glos. pract* Montel. *parte* 4. *num.* 666. *fol.* 238. Petr. a Plach, *in epit. delict lib.* 1 *cap.* 9 *num.* 7. *& sequens* Thesaur *dec pedem.* 12 *sub num* 12. Ant. Gomez *de delict. cap* 3 *in rubricâ de homicid. post n.* 232. *vers. Et talis Anima*, vbi de communi Iacob Ayrer *in tract. de homicid. in præfat. rubr. de triplici genere homicidy n.* 108. *versic. Aly putant ad l. vt vim, ff de Iustitia & Iure.* Iacob. de Graffiis *decis* 6. *n.* 31. *lib.* 2.

23 Et quod in fœmineo fœtu infundatur anima post dies 80. iuxta opinionem Glos. *in cap. in summa d.* 5 .videtur magis communiter receptum, testib. Pet. à Plach. *vbi suprà. d cap* 9. *num.* 8. *& cap.* 26. *num.* 8. *vers. Etenim fœtus dicitur animatus,*

fol. mihi 441. Viu. *d.dec* 82. *sub num.* 1. *& seq.* Etsi Ant.Gom. in loco præcitato testatur de Communi post 90 dies.

Sic Farinacius *tom.* 4. *de homicid. quæst.* 122 *part.* 6 *à n.* 139. vbi non aliud, quàm incertitudinem inspicis, Doctorúmque varietates.

24 Lessius *lib* 2. *cap.* 9. *dub.* 10 *num* 65. sic ait [Petes, quando Proles animatur Anima rationali. Resp. Couar putat, mares animari die 40. à conceptu fœminas 80. & ita communiter sentire Doctores. Sed nulla videtur ratio, cur tanta sit discrepantia inter marem, & fœminam. Itaque verius est vtrumque fœtum animari simul atque fuerit formatus. Nam, *Exodi* 21. *iuxta versionem* 70. dicitur: *Qui percusserit mulierem prægnantem, & illa abortum fecerit, si fœtus erat formatus: dabit animam pro animâ: si nondum erat formatus, mulctabitur pecunia*, vbi apertè insinuatur fœtum habere animam simul ac formatus fuerit Idem docent Medici. Quoto autem die formatio absoluatur, docet Leuinus Lœnnius *cap.* 11. citans Hyppocr. *l. de naturâ fœtus*, maris formationem absolui aliquando die 30 aliquando 35. aliquando 45. nunc 50. Verùm Hyppocr. id non docet, nam *lib. de natura fœtus*, *n.* 10. dicit masculum, vt longissimè 30. diebus formari fœminæ, vt longissimè 42. diebus Idque duobus locis eodem lib. repetit, & probat ex purgatione, quæ post masculi partum, durat diebus 30. post fœminæ 42 vt diutissimè] Hucusque Lessius. Idem, ex Hyppocrate, veluti eisdem verbis, docet Mazzuucellus *de casibus reseruatis disp.* 2 *cap.* 3. *diffic.* 1. *n* 20.

25 Fienus *libr. de vi formatrice fœtus*, edito anno 1620. *q.* 8. *concl.* 11. ait tertio die à conceptione seminis ab Animâ rationali informari fœtum.

Aristot *lib* 7 *de Animal. cap* 3. Plinius *lib* 7. *cap* 6 Layman *lib.* 3 *tract* 3. *cap* 4 *num* 3 & alij putant, mares animari die 40. mulieres 80 & quandóque 90 consentit Diana, *part* 7. *tr.* 5. *resol* 6. Riccius *in praxi resol* 69. *num* 1. Menoch. *de arbitr. lib.* 2 *centuria* 4. *casu* 356. *num.* 2. Gloss. *in Clement. vasca de summa Trinit* Cyrillus *lib.* 5. *de adorat.* Maldonatus *Luca* 2. *num.* 21. Conimbr. *de Anima*, qui tamen asserunt discordare Doctores.

Decisio

Decisio Pedemontana 59 *num.* 4. die 14. à conceptione formari autumat. Vbi ergo certitudo inter tot diuersas, & inter se oppositas sententias? 26

Nostræ sententiæ est etiam Caramuël. *Theol. fundam. à n 1611. & 1627 §. Hinc venio.*

Victus ratiocinio Antagonista noster dixit, hinc sequi, tempus irregularitatis esse incertum. Sed tanto Viro indigna fuga. Si vides, quòd hæc conclusio sequitur ex claris præmissis. Quare formidas? Si consequentia claudicat, quare infers? 27
Sed propiùs insto, & peto assignari Canonem, in quo sit taxatum animationis tempus. Si non habes (vt reuerà non est) cur me retardas. Et, si assignare te puras; ergo ex meâ sententiâ non sequitur incertum esse tempus irregularitatis; cum, à Iure, iam sit præfixum.

Nec dicas, quod procurans abortum semper esset in dubio de homicidio, & sic irregularis, iuxta *Text. in cap. ad Audientiam, & cap significasti de homicid.* nam quidquid sit de intellectu d. Text. de quo ego alibi: tamen ibi tantùm asseritur esse irregularem, quando constat occisum esse hominem viuum, & dubitatur de occisore; quod cum pœnale, non extendendum ad casum nostrum omninò diuersum, in quo de homicid. non constat. Et, cùm animatio sit facti, quod in dubio non præsumitur, consequenter puto, nunquam in re nostrâ præsumendum homicidum, nec irregularem, quousque certum sit fœtum animatum. Vide *infrà obseru. 4. append. 52 num.* 28

Et, in dubio de abortu, non esse quem irregularem, docet Mechadus *tom. 1. lib. 2. part. 3. dec. 10. num. 3.* Thesaurus *part. 1. cap.* 16. Moura Præpos. & alij apud Dianam *part 4. tractat. 2. resol.* 16. & dicta Iura 22. loquuntur, non quando est tantùm dubium, sed quando est præsumptio contra vulnerantes, nam sic proceditur ad pœnas, postquam constat de corpore delicti, *l. primo §. item illud sciendum, ff. ad sillan.* Osast. *dec. ped.* 42. Menoch. *de arbitr casu* 452. *num.* 20. Quaranta *v. abortus, §. nota per hanc.* Vide *obser. 4. num.* 136.

Ad rem, audias nunc, &, si oblitus, ad memoriam reuoca? 29
Vnum in Iure certum, scilicet irregularitatem incurri, quotiescumque procuratur abortus foetus animati, *cap. sicut*, ibi,

si nondum erat viuificatus conceptus, ministrare poterit, alioquin debet ab Altaris officio abstinere, 20. de homicid. cap. quod verò, cap. Moyses 32 quæst.2. Fehnus *in cap. sicut, num.1. de homicid.* Glos. *in cap. si quis. v. Sed non est irregularis de homicidio.*

Certum ergo solùm est, irregularitatem contrahi ab illo, qui in effectu procurat abortum fœtûs animati.

Cæterùm nullus est Auctor, qui sentiat pro tali tempore tantùm contrahi irregularitatem, sed hoc relictum est probabilitatibus Doctorum, & Diana ait, se, ne ingerat scrupulos, dicere, contrahi per abortum post 40.

30 Expende igitur omnia ista diligenter, & disces; an hæc mea sententia sit absona, temeraria, & in animarum laqueum: cui, sicut & sequenti, nomen dant in studio Regio Neapolitano Doctissimi Viri, à me de hac re consulti. Pignatarus, Thomas Cornelius, cum Corbiserio, Bagatto, Vicellione, &c.

Ex dictis constat, obstetrices semper teneri baptizare infantem abortiuum, cùm possit esse animatus; sed quando de animatione dubitant, sub conditione; quia prodesse, non obesse hoc potest.

OBSERVATIO IV.

Tempus Natiuitatis incertum.

31 PATET experientiâ: nam dantur septimestres, & in Regno viuunt Octimestres, & viuunt in Hispaniâ. Alij regulariter nono mense nascuntur. Et Salomon decimo mense natus fuit *Sapientiæ 7. in principio*, ibi. *Decem mensium coagulatus sum in sanguine.* Alij sunt nati mense vndecimo, & experientiâ duce, Alij mense quarto decimo.

Auctores pro hac sententia sunt ferè omnes Medici: Hippocr. Galen Sanctorel & alij, quorum do Auctoritates infrà.

32 Ratio id probat, quia non nascitur, nisi sit perfectè organizatus. Quæ deorganizatio non potest fieri eodem tempore, cùm

cùm non sint eiusdem complexionis omnes Matres. Accipe nunc Auctores, vt desinas amplius mirari, quando aliqua profero.

Paulus Zacchias Protomedicus Status Ecclesiastici. *Quæstionum Medico-Legalium tom. 1. editione Lugdunensi anno* 1661. *lib.* 1. *tit.* 1. *quæst.* 1. *num.* 1. sic scribit. [Inualuit apud cunctos, non doctos solùm, sed etiam viles tonsores, huiusmodi opinio; quod homo, non vt cætera animalia, præfixum quemdam terminum nascendi à natura habeat; sed varium ac multiplicem, ita vt & septimo, & octauo, & nono, & decimo & vndecimo mense oriatur.] Et *n.* 5. sic ait. [Iam ergo ea conclusio omnibus vndequaq; acceptissima, ab omnibus quasi pro indemonstrabili, & axiomate quodam habetur, & à quibuscumque doctis Viris, ad suas assertiones roborandas, ad problemata enodanda, ad dubitationes declarandas, pro fundamento reali id præcipuè considerationis adducitur; &, ne omnium nomina hic congeram, satis sit recentiores aliquos adduxisse. Amat. Lusit. *centur.* 1. *curat.* 27. Ioubert. *lib* 3. *error. popul. cap.* 2. Mercurial. *de morb. Mul. lib.* 2. *cap.* 1. *in principio.* Andreas Laurent. Anotom. *lib.* 8. *cap.* 30. Mereur. *in lib. della Commare, lib.* 1. *cap.* 70. Codronc. *in method. testif. cap.* 14. Roderic *in constr. de nat. mul. lib* 4 *cap.* 1. plenissimè Nancel. *in Analog. Microc. ad Macroc. lib.* 7. *p.* 4. Sed omnium prædictorum luculentissimè eam sententiam exposuit, & tuetur Horat. Augen. *in lib ad hanc ipsam rem dicato*: nimirùm quod homini non sit certum nascendi tempus.]

Pro Iureconsultis satis sit auctoritas Rotæ in Auximana alimentorum 1. Iunij 1620. coram Pirouano *num.* 7. Hi omnes inquam, cum aliis pene infinitis quos nominare non interest, & eam conclusionem firmant, & plures rationes in eius fauorem adducunt. Pro diuersitate enim temperamentorum, diuersa sunt nascendi tempora. Nam calidi citiùs perficiuntur quàm frigidi. Hinc masculi, quia fœminis calidiores, citiùs nascuntur. Gloss. *in l. idem erit, ff. de statu hominum.* Augen. *lib.* 1. *de partu hom.*

Eiusdem opinionis est Arist. *lib* 4 *de gener. animal. cap.* 7. & *Problem. sect.* 30. Auer. *Paraph.* 4. *de gener. animal. cap.* 7.

B 2 Et

Et docuit, diuino beneficio, omnium Magister Hypp. *de dieta in principio.*

38 Et vt euidentissimè expendas rem omninò esse in Ancipiti.
Nascitur homo vitalis 5. mense Torreblanca *lib. 2. Dæmonol. cap.43.num.16.* Vallesi 2. *Epid.3.com.25.* & S. Crux.

39 Natum 3. & 4. mense vt legitimum ad successiones admisit Concenat. *singul 94.num.4.lib 2.* Et Esdræ 4. *cap.6.num.21.* ibi, *Parient infantes trium aut quatuor mensium.*

40 Partum quinque & sex mensium viuere, & aliquos ad adultam ætatem peruenire docet Sanchez *lib.4. obseru. var. tit. de partu.* Augenius *lib. 1. de partu hom.* Valles *de sacra Philosophiâ c.18.* Auicen. *lib.1. de Animâ cap.vlt.* Cardanus *Contrad. Med.lib.1.tract.3 contrad.8.*

41 Scio tamen Hyppoc. *lib. de car. & sept. par.* Arist. *lib 7. de hist animal. cap.7.* Plinium *historia nat. lib. 7. cap. 5.* Paulum *in l. Vxoris abortu, nam 3 ff de hered. posth. inst.* Cagnolum, & alios velle neminem esse legitimum, aut viuere posse ante mensem septimum, ita vt sit ita ac non natus; quia fuisse non dicitur, qui patum stetit. Gloss. *in cap. nam & ego, de verb.*
42 *signif.* Et non nasci, aut natum mori paria sunt, *§. dubitatum. Autent. de incestu nuptiis.* Et qui viuere non potest, est, ac mortuus. Afflic. *dec. 236. num.4.* Asserunt tamen septimo mense perfectum esse, *l septimo mense, ff. de statu hom.* Hypp. *lib. de carnibus num.22.* Calamant. *in lib. 2. Galeni de dieb. decret.*
43 Fidel. tamen, *lib.3. de relat. med cap.4.* Zacchias *suprà, n.2. quæst 3. num.7.* Volunt fœtum octimestrem nasci præternaturaliter. Vt vel hinc videas in hac re solùm certam incertitudinem.

44 Octauo mense partum viuere non posse voluit Hypp. *lib. de carnib. in fine, & lib. de octim. part. in principio.* Arist. 7. *de hist. animal cap 4.* Plinius *lib. 7. histor. cap 7.* Auicenna, Alciarus, Tiraquellus, Afflic. & alij. Sed magis vitalem octimestrem, quàm septimestrem, voluit Cardanus, quem sequitur Zacch. *q 4 n.38.* putans aliquando viuere licèt difficiliùs,
45 quam septimestrem, quia cùm grandior diuturniùs cum morbis luctatur, & à posteriori maiori angitur afflictione, dum non resistit, sed proijcitur. Et Santarellus noster *lib.5. de sanitate.*

nat. cap. 16. refert, cuiusdam insignis fœminæ partus omnes octimestres vitales fuisse.

Nono mense, vt plurimum nascuntur secundum Arist. *suprà*, facit Esdræ 4. *cap.* 5. *num.* 40. Ibi, *Si quando impleuit nouem menses.* Et *cap. vlt Cùm parit in nono mense filium suum.* Et Sapientiæ 7. assignatur etiam decimus mensis. Plato 5. *de Republ.* vult, vt plurimum nasci decimo mense, consentit Arist. *suprà*, Zacchias *suprà, quæst.* 5. *num.* 20 post Cardanum, Tiraquellum, & alios, qui ex computo ab 8 Kal. Aprilis ad 8. Kal. Ianuarij, & à 6. Idus Decembris ad 8. Idus Octobris qui sunt dies 275. & 276. Asserit Christum natum decimo mense, sicut etiam natus fuit Salomon, Hercules, Cæsar Augustus. Suetonius *in eius vita cap.* 94 & decimum mensem esse legitimum nascendi tempus, est Text. *in l. Gallus*, vbi Bart. *num.* 12 Alex. *num* 22. *ff. de liberis, & posth.* Paulus *in l. fin. num.* 2. *C. de posth. hered. inst.* Cagnolus *suprà num.* 282. *in l.* 1. *ff. si certum petatur.* V. Text. in §. *vnum siquidem* V. *mulier, Auten. de restit. & ea quæ par.* Et Virgilius inquit. 46 47 48

Matri, longa decem, tulerunt fastidia, menses.

Auicenna 21. 3. dixit, *decimestrem, vndecimestrem, duodecimestrem, tredecimestrem, quatuordecimestrem omnes viuere.* 49
Plinius quoque decimi tertij mensis tradit exemplum *lib.* 7. *nat hist. cap.* 5. in hæc verba. *Massurius Auctor est L. Papirium* 50
Pratorem secundo herede lege agente bonorum possessionem contra eum dedisse: cùm mater partum se tredecim mensibus tulisse diceret, quando nullum certum tempus pariendi statutum videatur. Quod exemplum verum & possibile approbare dignoscitur Augustinus Suessenus *cap.* 4. *lib.* 7. *de Hist. animal.* Et Adrianus Imperator (vt est apud Aulum Gellium *lib.* 3. *noctium atticarum cap.* 16.) decretum tulit, in quo, veterum Philosophorum & Medicorum sententiis innixus, vndecimum partum legitimum, ac legalem esse testatur. Mulierémque honestam Romæ, quæ vndecimo mense post mortem viri, filium peperit, infamiâ liberauit, hæreditate filio permissâ. 51 52

Arist. 11. *sect. prolem.* 42. hæc habet. [Et cùm cætera animalia omnia singulari ac simplici modo, partum suum perficiant, (vnum enim pariendi tempus constitutum omnibus est) 53

 homini-

54 homini vni multiplex datum; nam & septimo & octauo & nono parere potest, & quod plurimum est, decimo nonnullæ, etiam vndecimo tangunt.]

Si mea sententia est tot virorum doctrina præstantissimorum, ne quæso me perturbes.

55 Rota Romana in vna Auximana Alimentorum 1. Iunij 1610. coram Pirouano, *num.* 10. ibi, homini non sit præfixum certum tempus pariendi, quod non impugnant supradicti auctores, & *num.* 21. *v. si verò* de tempore.

56 Guilielmus Harueus. *De generatione animalium cap. de partu, §. tempora*, sic scribit. [Tempora ferendi vteri ab Aristotele *de gen. anim. lib.* 4. *cap.* 4. *& vlt.* varia censentur. Certa (inquit) cuique, & animalium sunt magna quidem ex parte pro vitæ spatio. Viuaciorum enim generationes diuturniores

57 esse necesse est Homini soli tempus ferendi vteri enorme est. Cæteris enim vnum est tempus. Homini verò plura sunt. Quippe & septimo mense & decimo nascitur, atque etiam inter septimum & decimum positis: qui enim mense octauo nascuntur; etsi minus, tamen viuere possunt.] Hæc ex Arist. ad verbum Harueus.

58 Et §. *Franciscus Valesius*, subdit. [Valesius quinquemestrem puellam refert suo tempore duodecimum ætatis annum ingressam fuisse. Adrianus Spigelius *in Epistolâ de incerto tem-*

59 *pore partûs*, Tabellarij cuiusdam meminit, qui, vrbis Mediburgensis testimonio publico omnibus commonstrabat; se sexti mensis initio editum.] Et deinde subdit. [Fuit profectò non ita pridem apud nos mulier, quæ fœtum in vtero sexdecim amplius mensibus gessit, eumque vltra decem menses (pluribus eius rei consciis) hue illuc, variè sese commouentem sensit, tandémque viuum peperit.]

Et relictis aliis Doctoribus, quorum nostra ætas est feracissima, pro coronide audias D. Ambrosium *lib.* 5. *Hexameron* *cap.* 10. dicentem. *Omnes Animantes præscripta habent partendi tempora; Homo solus indiscreta atque confusa.*

Quid ergo ad hæc? Quid: ex abditissimo arcano fuæ adeò altissimæ, vt prorsus omnibus aliis sit inuisibilis sapientia? Flammis fortè deuouenda curabit, aut perpetuis tenebris sepelienda

pellenda tantorum virorum monumenta? sed istis supersedendum, & ad Iuristas dirigatur vtilius sermo.

APPENDICES IVRIDICÆ. DE POSTHVMIS STATIS à natura, in regularibus temporibus, aut secto ventre natis.

APPENDIX I.

Quisnam sit abortus?

EXCLVDITVR abortus à successione, *L. uxoris abortu, C. de posth hered. inst.* Hinc Iuristis gratum 60
erit, in tantâ rerum incertitudine, indagare, quis dicatur abortus, vt cognoscatur, quando excludatur à successione. Ante animationem aborsus, post abortus est. Sanch. Calepinus, & alij dicitur à ly *Ab*, & *ortus*, quasi non, aut frustra, ortus, sicut absens, est non præsens. Abortus est quilibet natus extra ordinarium tempus, licèt per horam. Trotula *de pass. mul. cap. 38.*

Propriè abortus est eiectus, vel mortuus, vel impotens omninò ad viuendum. Nicolaus Flor. *ser. 6. de membr generat. tractat. 3. cap. 16. de abortu.* Zacch. *tom. 1. qq. Med-Legal, lib. 1. tit. 2. quæst. 10.* 61

APPENDIX II.

An abortus succedat?

62 QVi natura vitalis, indistinctè est successionis capax. Peregrin. *de Fideicommiss. artic.43. num.30. verbo. Et nouissimè.*

63 Si abortus largè sumatur succedit, *l. quod dicitur, ff. de lib. & posth.* vbi, *natus secto ventre succedit.* Si abortus propriè sumatur, non succedit. *l. Vxoris abortu, C. de posth. hared. inst.* Quia pro non nato habetur, qui statim decessit, &c, de mo-
64 mento temporis non curatur, *l. si quis ita legauerit, ff. de cond. & demonst. l. Præsens, ff. de proc. Cap. sicut tibi de consecr. dist.5.* Bald. *in l. si Pater, §. vlt. C. de inst. & subst.* Ioan. Andreas *in cap. ex parte de Cler. non residentibus*; Vbi. *Non sufficit ad euitandam pœnam, aut contumaciam, venire & sta-*
65 *tim abire*, Angel *consil.* 270. ibi. *Nec dicitur venisse, qui statim abiit.* Ita, *cap.1. de Iudiciis, l. ex facto, ff. de hared. inst. l. seruis vrbanis, ff. de leg. 3.* potest addi illud, Iob cap. 10. *Fuissem quasi non essem, de vtero translatus ad tumulum.*

66 Abortus ergo non succedit aut Matri aut Patri; nec mirum; nam lex, quæ naturam imitatur, non fauet illis, quos natura reijcit, *§. Minorem inst. de adoptionibus.*

APPENDIX III.

An natus sexto vel octauo mense sit propriè abortus aut succedat?

67 AFfirmant Afflic. *dec.236.* Franciscus Guerra *consil decisiuo num 84. & 92.* Curtius *consil.* 326. Menoch. *de arbitr. lib.2. casu 89. num.39.* Mantica *de coniecturis lib.11. tit.6. num.10.* Clarus *§. Testamentum quæst.45. n.3.* Soccinus Senior.

in

in l. cum Anus, ff. de cond. & demonst. Alex, & Iason *in l. quod dicitur, ff. de lib. & posth* Grammatic. *consil.* 154. *eiusd.* Crauetta *consil* 210. *num.* 5. Soccinus Iunior *consil.* 35. *n.* 12. *vol.* 2. Decius *in l. Posthumo col.* 3. *C de bon. poss. contra Tabulas* Arist. 7. *de histor. animal. cap.* 3. Auuic. 21. 3. *tract.* 2. *cap.* 1. Cælius *lib.* 22. *lect. antiq. cap.* 18. Plutarchus *lib.* 1. *de plac. phil. cap.* 18.

Sed negant Baldus *consil.* 407. *in fine*, & *consil.* 100. *lib.* 3. 68
& 128. Corneus *in l. quod certatum, C. de posth. hared. inst.* Decius *consil* 623 *num* 3 vbi, hanc opinionem dixit veriorem de partu octimestri, contra Paulum de Castro: Et de sexto & octauo mense. Cepolla *consil.* 50. *eiusd.* Parisius 146. *vol.* 4. Boërius *dec.* 220. Felyn. *in cap sicut ex tuarum in fide de homic:* Roland *consil.* 56. *num.* 11. *lib.* 3. Bursat. *consil* 63 *num.* 19. Sforzia Odo, & alij, quos citat & sequitur Peregr. *de fideicom. art* 43 *num.* 29. Angelus *in d. l. quod dicitur*, Corneus *in l. pen. C de hared posth. inst.*

Quæ opinio nobis placet, maximè de partu octimestri; 69
quia, vt supra dictum est, isti sunt magis vitales, quàm septimestres. Sed septimestres non sunt abortiui, *l. septimo mense, ff de statu hominum*; ergo nec octimestres. Et istos vitales esse, docet experientia. Auctore Plinio *lib.* 7. *nat hist. cap.* 5 vbi testatur, in Italiâ viuere. Et hodie Neapoli viuit, me teste, atque vixerunt, docente Sanctarello. Vnde negauit istos abortiuos esse, Zacchia *suprà q* 10. *num.* 16. Card. *Contrad. medic. lib.* 1. *contrad.* 8. *tract.* 3. *in fine.* Augen. *de part. hum. lib.* 2 *cap.* 16. And. Laur. *Anatom lib.* 8. *quæst.* 26 *&* 30 Bonauentura *lib.* 1.
& 2 de octim par. Probus & Diocles apud Tiraquel. *num.* 210. 70
Ratio etiam id suadet; Quia quanto magis accedit ad tempus natiuitati debitum, eò magis partus est perfectus. At magis accedit octimestris, quàm septimestris. Ergo. Octimestres, ergo fœderatos cum vita, nec semper infortunatos, aut minimè perennaturos, pertendit ratio Et ita post Turaminum *in Epist. Academ.* ad successionem octimestres admittit doctissimus Cusanus. Vide Menoch. *lib.* 4. *præsum.* 89. *num.* 111. vbi alios citat in fine.

APPENDIX IV.

Quâ ex causâ Octimestris difficiliùs viuat quàm Septimestris?

71 CONducit præsens discussio ad cognoscendum, an sit ex se viuere potens viuens octimestris. Hinc, non est extra institutum hoc indicare luriosis. Zacchia id refundit in maiori quantitate molis, quæ difficiliùs nascitur in octimestri; & consequenter, plures experta angustias & passiones in nanuitare, succumbit. Quod mihi non placet; Quia, si magis patitur quàm septimestris, est etiam septimestri robustior. Fateor, mortem tribus posse morbificis qualitatibus, quæ à posteriori cognoscuntur, in octimestri plures esse, quàm in partu septimestri. Nam experientiæ debemus, non solùm filios, sed etiam matres in octimestri puerperio perire frequenter, non in septimestri. Non ergo perit octimestris, quia est abortus; sed quia morbis grauiter afficitur, quibus mater etiam aliquando perditur.

73 Dat aliam rationem Zacchia, sobolem scilicet, septimo mense se mouentem, & ligaturas, quibus vtero renetur, disrumpentem, indicare robustiorem esse, quàm sit soboles quæ octauo mense mouetur; & sic, quia robustior, faciliùs viuere.

74 Sed displicet, quia, ipso docente, octauo mense est vitalior. Et, si tunc mouetur, signum est, vires sufficientes ad motum accessisse.

75 Alij recurrunt ad sydera, & volunt per singulos menses planetam dominari. Dant primo mensi Saturnum, Iouem assignant secundo: tertio mensi volunt dominari Martem. Solem quarto, quinto Venerem, Mercurium sexto, Lunam septimo. Hinc dictam Lucinam, quia frequenter in hoc septimo mense puer nascitur. Deinde in octauo mense redit Saturnus infaustus satis planeta, filiorum deuorator. Deinde succedit Iuppiter. Sed cur Saturnus non occidit in primo, vt occidit in octauo, quando infans est validior. Quis distribuit

aut

aut reuelauit Astrologis planetas, sic dominari vitæ, vt per menses illam moderentur, regant & perdant. O quot diuinationes? Vide Picum Mirandolæ *lib.* 3. *contra Astrolog. cap.* 17. Et nos persistamus in dicta ratione à posteriori scilicet quod vi morbi pereat.

Auicenna 21. *tertij* 3. Petrus Aponensis *lib.* 8 *problem. c* 41. 76
Albert. Mago. *lib.* 10. *de animal. tract.* 2. *cap.* 4. explicant, quia septimo mense fœtus colluctatur, vt exeat ex vtero. & sic fatigatus, debilitatur. Quod si exitum moliatur in octauo mense, nouo labore pressus, languet, & natus succumbit; aut difficilius viuit. Quæ ratio ostendit octimestrem ex se vita- 77
lem; cum contendit ad vitam extra vterum, licet, illis perpessus colluctationibus, veluti morbo, cedat. Insuper non constat, exitum in 7. & 8. mense infantem quærere: cum alij velint moueri in 8 qui non fuit motus in 7. mense. Vnde vides, hanc diuinationem, esse.

APPENDIX V.

An octimestris succedat Matri?

OMnes illi, qui docent esse abortum, negant maximè 78
Afflt. *dec.* 239. vbi filius octimestris mortuus post mortem, ei non successit, nec Pater tali filio in dotibus Alciat. *in l. qui mortui, ff. de verb. sign.* Marcus *dec.* 68. *n.* 6. 2. *p.*

Illi Doctores, quorum sententiam sequuti sumus, qui docent non esse abortum, volunt succedere, ita vt Boërius *dec.* 220. dixerit malè iudicatum apud Afflic. Et docent, satis esse puerum viuum nasci in orbem perfectè; subdúntque virum superstitem lucrari dotem; quia iura *in l. vxoris aborta*, 79
& *l.* 3. *C. de posth. hared. instit.* tantum requirunt, & indistinctè, vt nascatur viuus; & hoc etiam, si secto ventre editus sit, *l. quod dicitur* 12. *ff. de lib. & posth. & l. intestato* 3. §. *Principem*, ibi. *Ad legitimam hareditatem is, qui in vtero fuit admittetur si fuerit editus.* Ita, *ff. de suis & legitimis hared.* vbi vides, aliud non requiri, quàm vt nascatur octimestris; ergo succedit;

Nam est vitalis: &, si vitalis non esset, nunquam viueret; quod
80 est contra experientiam. Accedit in tantâ Doctorum varietate, dubium esse octimestrem posse viuere: At in dubio, partus præsumitur maturus, licèt moriatur, *d. l. vxoris aborta*, *d. l. quod certatam*, *d. l. septimo mense*: vbi Bald. Decius, *in cap. Per tuas col. 2. de probat.* Pacienus *lib. 2. de probat. cap. 10. num. 4.*

APPENDIX VI.

An natus sexto mense succedat, aut faciat cessare fideicommissum?

81 NEgant communiter Alex. *in d. l. quod certatam.* Iason *in d. l. quod dicitur.* Soccinus *in l. cùm Auus num 10 ff. de cond. & demonst vol. 2. num 20* Decores *in l. Posthumo num 4. C. de bonor. poss contra Tab.* Tiraquellus *in l. si vnquam v. susceperit liberos num* 205. Quia intempestiuè natus, ita vt viuere non possit, non dicitur natus, *l. septimo v. perfectum, ff. de stata homin. cap. nam, & ego de verb signif.*

Oppositum docet Angelus *in d. l. quod dicitur.* Bald. *consil 120. lib. 1. & lib. 5. consil. 113.* Stephan. Best. *consil. 117.* Felinus *in cap. sicut ex tuarum de homicid.* Et puto quod si filius nascatur perfectè organizatus cum ore, vnde possit alimentum ad Stomachum traijcere, quocumque tempore nascatur, semper vitalis est; nam habet principium vitæ, scilicet Animam;
82 & habet instrumenta ad vitam manutenendam. Nec aliud rationabiliter, potest exigi, vt natura vitalis. Vnde puto na-
83 tum sexto mense esse vitalem, licèt quandóque ex debilitate virtutis organizatiua, nec isto tempore sit perfectè formatus, & vitalis. Si ergo erit perfectè organizatus: quod sensu percipi poterit, etiam si vocem non emiserit, erit capax succes-
84 sionis, *l. qui testamento, §. 1. ff. de test.* & præteritus rumpit Testamentum, nam est integrum animal quod in re sufficit, *l. quod dicitur 12. ibi, integrum animal, ff. de lib. & post.*

Nec

Nec dices, natum in sexto mense, non esse perfectum, *d. l. intestato, in fine, ff. de suis & leg. hared.* Nam Text. nihil obstat, cum ibi, hæc contineantur verba. *De eo vero, qui centesimo octogesimo secundo die natus est Hyppocr. scripsit, & D. Pius Pontificibus rescripsit iusto tempore videri natum.* Quod tempus est sex mensium, & duorum dierum, & certè ibi non dicitur quod anteà natus, non sit iusto tempore natus. Nec valet argumentum, ibi, à contrario sensu. Quod in affirmatiuis claudicat. Vt si dicam: *Qui est homo, est animal, ergo qui non est homo, non est animal*; consequentia est mala; sic in casu; natus, septimo mense incœpto, non est iusto tempore natus: Infertur enim, quod decimo mense non esset iusto tempore natus, contra Text. *in l. intestato 3.* mox citandum. 85

Appendix VII.

An natus mense 10. 11. 12. 13. & 14. sit legitimus?

EX sententiâ Vlpiani *in l. intestato 3 ff. de suis & legitimis hared.* Post decem menses mortis natus, non admittetur ad legitimam hæreditatem, vt ibi loquitur Text. quam sententiam sequutus fuit Imperator *in Auten. de restit.* & ea, quæ parit in vndecimo mense 5. *fin.* & *in l. quidam 4. C. de post. hared. inst.* Vnde succedit natus in decimo mense, *l. fin. n. 2. C. de posth. hared. inst. Ca: l. 1 ff si certum petatur.* 86 87

Sed putamus sanctionem istam inixam fuisse in præsumptione, quod scil. impossibile sit, nasci vndecimo mense; atque adeò cessare debere, quando constat de Veritate, *l. fin ff. quod metus causa, l. nuptura in fine, ff de iure dotium, cap. si consuetudine*, & *cap. consuetudo 6. dist.* Cæphal: *Consil. 76. num. 33. vol. 1.* Modò autem certum est, post decimum mensem, aliquos natos, & nasci posse, vt testantur peritissimi, & accuratissimi rerum naturalium obseruatores Philosophi, & Medici Plinius 7. *naturalis hist. cap. 1.* Concen. *qq. sing. q. 9. num. 8.* 88

89 *num.* 8. Nicolaus Floten. *serm. 6. de membr. genit. tract. 3. c. 9.* Arist. 7. *de hist. animalium cap.* 5. vbi narrat fœminas 14 mense gessisse vtero, &c, vt verum nouissimè recepit Zacch. *suprà quæst. 6. num. 4.* Auuic *lib. 9. de Animal.* vbi testatur decimo-quarto mense. Nec videtur dissentire Alciatus *lib. 3 paradox. cap. 7.* Ergo recedi posset ex præsumpta voluntate Imperatoris, à primâ sententia.

Secundò. Quia Imperator *in d. autent.* tuitur in præsumptione fornicationis, vt iudicant illa verba Text (*Post decem menses mortu natus*) vbi requiritur, vt nascatur, mortuo viro post decem menses: & consequenter, quasi destituta custodia viri præsumitur fornicasse secus inutiliter Text. ibi exigeret
90 mortem mariti. Ex quo duo infero primo. *Non excludi filium natum decimo & decimo quarto mense viuente viro, secundo nec excludi mortuo viro, si ex circumstantiis, honestate & pudicitia matris, excludatur præsumptio delicti*: nam tunc statur innocentiæ, quæ etiam in dubio præsumitur *cap. vnico de scrutinio*, ibi, *cum illum, quem indignum esse non nouit, dignum debeat existimare, l. merito, ff pro socio* Decius *consil.* 400. Cæphal. *consil. 272. num. 12. volum. 2.* Tiraquellus *tract. legnager. §. 4.* Gloss 1. *num. 1.* Abb. *consil. vlt. in fine lib. 2* & quod
91 ibi Text. loquatur de filio nato ex fœmina, quæ malè oleat, patebit legenti. Hinc prudenter; æquitate dictante, Prætor L. Papyrius concessit bonorum possessionem 14. mense nato, contra hæredem teste Plinio 7. *hist. nat. cap.* 5. Nec temerè pronunciauit D. Adrianus, vndecimestrem legitimum, natum post mortem mariti, filium fœminæ, non ambiguæ pudicitiæ Teste Gellio *lib 3. noctium Atticarum cap.* 16. Et nouissimè sic
92 seruatum in clarissima Natiuitate vndecimestri cuiusdam Principis; post varias medicorum, & iuristarum discussiones, fatetur Orbis Vniuersus. Nec mirum: nam, fœturam posse de-
93 cimum excedere mensem, cecinit Homerus de Neptuno qui puellam compresserat. Odysseæ 11. quod latinitati donauit Tiraquell. *suprà num.* 210.

Nunc gaude dilecta; ast cum se euoluerit annus.
Illustres (neque enim Diuina cubilia vana)

Natos

Natos nixa dabit. Et Plautus in Cistellaria canit.
Decimo post mense exacto hic peperit filiam.

His accedat Abraham Euenaste Astrologus *lib. 1. Natiuitatis*, docens vndecimo mense magis viuere.

Vltimò adeas Alciatum *lib 3 paradox. cap 7.* dicentem, legem Iustinianeam summo rigore statutam; subditque vix videri posse rectam contra tot doctissimos viros, vnde adnotandum censeo, non fuisse mentem Imperatoris damnare, vt improbabilem sententiam Arist. & consequenter posset filius tantæ Scholæ probabilitate fretus, bona Patris capere. Et Iudex, qui à rigore Iuris propter æquitatem, quandóque debet 94
recedere, *l. si seruum 9. §. sequitur*, ibi plerumque sub auctoritate Iuris scientiæ perniciosè erratur, *ff. de verb. oblig.* Cic. *lib. 1. offic.* ibi calumnia quædam, & nimis callida Iuris interpretatione, *l. placuit 8. C. de Iudiciis*, vbi æquitas præfertur rigori.

Appendix VIII.

An natus secto ventre sit abortus?

ILlum propriè non esse posthumum, voluit Angel. *post. Glos.* 95
in l. Posthumus v. posse quart, ff. de inoffic. test de Benedictis *in cap. Raynatius, v. & soboles num. 18. de test. ex l. si ego 13. §. partus, v. ex omnibus, ff. de public. in rem action.*

Sed oppositum est decisum, *in l. 1. §. si qua pragnans, ff vnde cognatis, l. quod dicitur 12 ff. de lib. & posth.* ibi, *Natum accipe, si, ex secto ventre, editus sit: nam & hic rumpit testamentum.* Ita, *l. 1. §. sed, & si Matris ex secto ventre, filius*
editus sit magis dicendum est hunc quoque ad legitimam 96
hareditatem admitti, ff ad sen. cons. Tertyl. Vnde ad feudum, & successiones isti Cæsares admittuntur Bald. *in l. vltima, v. vidi dubitari, C. de suis & leg.* vbi Paulus de certo Alex. & Iason. Alberic, *in l. 1. in fine, C. de lib. & posth.* nec obstat Text. *in d. §. partus*: nam ibi hæc habentur. *Idem est, & si ex parte*

partus

partus est, & si non natus, sed post mortem matris, exsecto ventre eius extractus est.

APPENDIX IX.

An ad hæreditatem isti admittantur?

97 EX dictis patet quod sic *l. 1 § si qua pregnans, ff. vnde cognati, vnde nihil enim interest, secto necne ventre nati sint.* Ita, *l. si ego 13. §. Partus Ancilla, v. ex omnibus, ff. de Public. in rem actione.* Et, si ille, qui in vtero est, perinde, ac si in rebus humanis esset custoditur, quoties de commodo ipsius partus, quæritur. Vt loquitur Text. *in l. qui in vtero 7 & l. 26. ff de statu hom.* multo magis natus iam, licet exsecto ventre.

APPENDIX X.

An legatum relictum mulieri, aut nascituro, si liberos pariat, corruat, istis secto ventre extractis?

98 SI verbis stemus *parere* non est, quando quis exsecto ventre luce hac fruitur. Neque testator ad illa respexit, quæ rarò accidunt, *l. anniculus admittitur, § vlt. de verb. sign.* ibi, *falsum est eam peperisse, cui mortuæ, filius exsectus est.* Bald *in leg. Arethusa 15. in fine, ff. de statu hom.* Ruinus *in l. Gallus, § & quid v. octavo, & vltimo quæro, ff de lib. & posth.* & legatum matri non deberi docent Ruinus *in l. Gallus, § & quid, si tantum, ff. de lib. & posth.* Alex. Iason Aretin & alij, *in d. l. quod dicitur.*

Si instituatur venter Scio Bald. *consil 122. lib. 1.* Soccin. *in l. 1. col. 14. in octaua limitatione, ff. de vlg. & pupill.* Felinum *in cap. sicut ex literarum de homicid.* Alciat. *in d. l. anniculus, v. falsum.* Dec. *in l. qui pregnantem de reg. iuris* aliosque plures velle,

velle, tenere institutionem ventris vxoris, si filium masculum pepererit, etiam si filius secto ventre nascatur, matre mortuâ. Ex eo, quia *dicitur peperisse decedens in puerperio*. Bald. *consil.* 122. *lib.* 1. apud Tiraquel. 5. *num* 142. Et respondent *ad* 99
d. l. anniculus procedere in extraneo relinquente, si fœmina pariat.: non verò si hoc dicat Pater, qui æquè diligit filium natum cæso ventre acortum iuxta exigentiam rerum & in faciendo legato respexit ad filium, non ad modum natiuitatis, de quo modo non est curandum, quando est habita rei sub-
stantia, *l. mater, C. de inst. & subst.* Alex *in l. commodissime in* 100
fine, ff. de lib. & posth. Iason. *in d. l. quod dicitur*, & hoc, quia Pater ita statuisset, si interrogatus fuisset, & sic habetur pro disposito, *l. itium* 25 § *lucius*, ibi. *Licet ignorante Testatore: tamen institutionem Iure factam videri*. Ita etiam, *ff. de lib. & posth.* Gloss. *in l. tale pactum, § vltimo, ff. de pactis.*

Sed si ita discutrendum est de institutione facta à Patre, non video cur non etiam de facta ab extraneo, nam eadem vrget Regula, *si prouidisset, statuisset*; & ratio id suadet; quia magis mens, quam verba est spectanda, *l. cum virum, C. de fidei-*
com Si ergo relinquit rem filio, quando in partu Mater mitiùs 101
patitur, multò magis, quando secatur; nam tunc est magis miseratione dignus. Et consequenter ad ista affirmo, succedere extractum vtero secto in vtroque casu. Nec obstat Text. *in l. anniculus* 132. *l.* 1. *ff. de verb. signif.* Nam dico, certum esse Matrem non peperisse; nec natus secto ventre potest succedere, si Testator taxet modum nascendi, de quo constare non potest: cùm parum intersit, secto vtero, an alia via nascatur. Nam reuera filius est; & mater dicitur, filium habuisse tempore mortis, *l. etium* 141. *ff. de verb. signif.* ibi, *Etiam ea mulier cum moreretur creditur filium habere, qui exciso vtero edere possit.*

APPENDIX XI.

An, si Infans tantùm caput viuus emiserit, & ibi inter angustias pereat, rumpat testamentum reuocetque donationem?

NOn rumpit, nec donationem reuocat, *l. 2. C. de posth.*
hared. inst. ibi *Sancimus, si viuus perfectè natus est, li-*
102 *cet illicò, postquam in terram cecidit, vel in manibus obstetri-*
cis, decessit, nihilominùs testamentum rumpi; hoc tantummodò
requirendo, si viuus totus processit ad orbem ad nullum decli-
nans monstrum, vel prodigium, vbi obserua ly *perfectè natus*
& ly, *viuus totus processit ad Orbem*; quod non conuenit illi,
qui tantùm caput foras emisit, Nam perfectè nato, ad natiui-
tatem nihil deest, argumento Text. *in l. 1. ff. de ordine Iuris.*
Poterit tamen in capite baptizari, vel in alia parte, quæ appa-
103 reat. Quia Deus sacramentum tantæ necessitatis, nullis can-
cellis angustiauit. Tiraquel *suprà num. 156.* vbi citat & sequi-
tur D.Thom. *in 4. dist. 6. art. 1. q. 9. 1.* Riccard. *dist. 3. art 4.*
quæst 3 Scotum *dist. 4. membr 1. quæst. 3.* Archid. Dom.Card.
in cap baptizari dist. 5. Hanc sententiam tenent Bartol Cor-
neus Aretinus *in d. l. 3.* Bartol & Angel *in l quod dicitur, ff.*
de lib & posth. Alciat *in l qui mortui, ff. de verb signif.* do-
centes nec donationem per istum reuocari. Peregr *de fideicom.*
art. 43. num. 31 ex l. quod certatum, & l. antecedenti, C. de
posth. hared. inst.

APPEN

Appendix XII.

An extractus ab vtero, reciso aliquo membro impediente extractionem rumpat Testamentum, & reuocet donationem?

PEregrinus *suprà num.* 32. ait; Istum non esse perfectè na- 104
tum totum, quod exigitur *in l.* 3 *C. de post. hered. inst.* Sed mihi hoc non placet, quia hic reuera est filius, ac perfectus homo, & Text. *in d l.* 3. quando vult, *vt totus procedat ad orbem*, tantùm exigit, ne ante natiuitatem moriatur, modo quo in superiori resolutione; secus, afflicto adderetur afflictio, & ita docet Tyraquell. *suprà num.* 160. etiam si statim pereat, ex eo quia est compositus Anima & corpore, quibus perfectus homo, teste D. Athanasio, in symb subsistit *cap in quadam de celebratione missarum.* Corneus, & Alciat. *in d. l. qui mortui.*

Appendix XIII.

An satis sit puerum viuum esse natum?

AFfirmant Bald. *Consil.* 122. *&* 128. Decius *consil.* 623.
Parisius *consil.* 146. *in fine, vol.* 4. Cæpolla *consil.* 50. *in* 105
tiulo. Boërius *dec.* 210. *ex l.* 2. *&* 3. *C. de posth. hered. inst.* ibi, *hoc tantummodo requirendo, si viuus totus processit ad orbem*, Ergo tantùm requiritur, vt viuus nascatur totus. Ego istis consentio, si puer ille possit viuere modo, quo supra expli uimus; nec limito menses, vt volunt alij: nam puto rem istam esse incertam; nec satis sibi, ad cognoscendum, quonam tempore, quis perfectè sit organizatus, cum Arist. *de generat. animal. libr.* 4. *cap.* 4. Auuic. *libr.* 9. *de Animal. &* 21 *lib.* 3. *tractat.* 2. *cap.* 1.

Nec obstat, quod statim moriatur, & sic sit ita, ac non na- 106

tus *c. nam & ego 3. de verb. sign.* ibi, *mox natus sine nomine, quasi nunquam esset, de vita decessit*, quo Text. ducti Tyraquell. Addentes ad Afflic. & alij probant natum in octauo mense non succedere, quasi non sit, statim decedit: nam hæc ratio probaret, nec natum nono mense, si statim decedat, succedere, quod tamen est contra Text. *in l. uxoris abortu*, & *in l. 3. C. de posth. insuper Text. in d. cap. nam & ego*, loquitur de nato tempore ordinario; vnde non potest adduci pro aduersatus; cum ibi Salomon non loquatur de fratre abortiuo. Et rectè se nominet primogenitum, quia ad ipsum, iura primogeniti transierunt, sicuti ad Iacob iura Esau; vnde veluti substitutus loco
107 primogeniti, Primogenitus rectè appellatur, *l. vnica in principio, Cod. de rei uxor. actione.* Et Primogenitus dicitur qui successionis tempore est maior, licèt alius ante natus fuerit mortuus Tiraquell *quæst. 3. num. 9 de iure primog.* Bald. Alex. Iason. Palaex, quos sequitur Menochius *libr. 4. præpar. 92. num. 3.*

Appendix XIV.

An mortuus succedat? Et infans quanto tempore debeat viuere, vt succedat, & alios excludat?

Mortuus non succedit, *l. mortui, ff. de verb. sign.* Vnde viuere debet saltem per momentum, *l. uxoris abortu 2. ibi,*
108 *Quamuis, natus illico decesserit*, & *l. 3.* ibi, *licèt illicò, postquam in terram cecidit, vel in manibus obstetricis, decessit.* Ita, *C. de posth. hered. inst.* Decius *consil. 623. num. 1.* Hinc fit à masculo excludi fœminam; licèt ille statim moriatur, secundum Decisium *suprà.* Bald. *in l. si quis posth. § si filium, ff. de lib. & posth.* Barthol. *in l. si infantis, C. de iure deliberandi.* Romanus *consil. 58. in 2. dubio.* Angel. *consil. 141.* Capra *consil. 12.* Corneus.
109 *consil. 146. lib. 1.* & qui momento vixit, quoad ius succedendi, est ac si longo tempore vixisset, *l. heredibus 77. in fin. prin. ff. ad Trebell.*

Trebel. l. cum vxori 4. C. quando dies legati cedat. Cefal. *conſ.* 50. *lib.* 1. Peregr *de fideicom. art.* 43 *n* 27.

Certum eſt ergo ſuccedere filium natum, quando viuere poteſt, licet ſtatim decedat, *d. l. vxoris abortu.* Vnde facit deficere fideicommiſſum relictum, ſi ſine filiis deceſſerit, *d l. haredibus* 4. ibi, *Videri fideicommiſſi onere liberatos* Ita, *ff. ad Trebel.* Aretinus *conſil.* 50. Alex. *in d. l. vxoris abortu.* Soccin. *in l. cum Auus, ff de cond. & demonſt.* Guerra *vbi ſuprà num.* 107. Peruſinus *conſil.* 28. *ex l. quod certatum* 3. *& l. antecedents, C. de poſth hared. inſt.* Et rumpit Teſtam. *l.* 1. *C. eit. tit.* Peregrinus *ſuprà num* 27. reuocat donationem benefic. Text. *in l. ſi vnquam, C. de renoc donat.* Tiraquell. *ſuprà num.* 197. Et excluduntur fœminæ perpetuo ſecundum Calderin. *conſil.* 4. *tit de feudo.* Fulg. *conſil.* 8. *lib.* 2. Alex. *conſil.* 29. *lib.* 2. Decium *conſil.* 390. aientes perpetuo fœminas excludi filio nato, & mortuo, ſufficit ſi momento adſit eoſt mortem grauati, *l. cum vxori C. quando dies legati cedat.* Soccin. Iaſ. Ripa, & alij apud Menoch. *lib.* 4. *preſ.* 89. *num.* 113. 110 112 113

APPENDIX XV.

An reuiuiſcat Teſtamentum & donatio, ſi filius ſtatim decedat?

RESpondetur quod non decifum, *in d. l. vxeris abortu*, ibi, *poſthumo vero praterito*, quamuis natus illico deceſſerit, non reſtitui ruptum Iuris euidentiſſimi eſt. Et hoc licet viuo Teſtatore filius decedat, *l. ſi filius, qui in poteſtate, ff. de lib & poſth. l. qui vxorem, ff. de iniuſt. teſt. d. l. haredibus* 4. Tiraquell. *ſuprà num.* 197. vbi de donatione, id probat *per l. ſi vnquam, verbum arbitrium & ditione menſurum, Cod. de reuocand. donat* illa namque verba perpetuitatem inducunt, *l. aliud eſt capere, ff. de verb. ſignif l. vlt. in fine, ff. de lib. leg.* vbi dicitur manere quod perſeuerat, *cap. quia in omnibus de vſuris.* 113

Nec obſtat Text. *in l. Poſthumus præteritus*, ibi. *Poſthumus*

præteritus, viuo Testatore, natus decessit, licèt Iuris scrupulositate, nimiáque subtilitate Testam. ruptum videatur, attamen si signatum fuerit Testamentum bonorum possessionem secundum tabulas accipere, hæres scriptus potest, hæreditatémque obtinebit. Ita, *ff de iniust. rupto test.* nam respondet Tiraquel. *suprà* illud Testam. prætoria æquitate confirmatum; quæ æquitas non inuenitur scripta in donatione, vnde, nec inducenda, *contra reg. Iur. de test. ad donationem.* Insuper *in*
114 *d. l. Posthumus* reconualescit testamentum, quia ibi erat institutus hæres, qui ab intestato veniret, deficiente posthumo Alex. *in l. Pater, C de inst. & subst.* & Bald. *ibi consil.* 128. intelligit, si institutus sit filius in illo Testamento, nec omittendum est Alciat. *lib 3 paradox. in fine*, docere ibi nullatenus Testamentum reconualescere iure ciuili aut prætorio, licèt instituti sint venientes ab intestato.

115 Quomodo autem sit intelligendum (*qui statim recessit, est ita ac si non fuisset.*) Adeas Bort. *consil.* 181. Bald *consil. lib.* 5. Corneum *in l. si quis hæredem, C. de inst. & subst.* Ancharan. *in cap. non potest de præbendis in* 6. nam ex dictis satis constat, rem non esse perpetuam.

Appendix XVI.

An substitutio facta sub conditione, si institutus liberos non habuerit, cesset natis & mortuis illicò liberis? & quid de fideicommisso?

116 CONstat ex dictis, in quo mense debeant nasci: nunc ad difficultatem: cessare substitutionem vult Oldrad. *consil* 21. *&* 121. eiúsque discipulus Ioan. Andreas *addit. ad specul. tit. de test. § in primis in fine* Cynus *in autent. sed & si quis in fine, C de secundis nuptiis* Bald *in l. vltim. col.* 8. *v* 25. *quæritur, C de hered. inst* Fulgosius *consil.* 46. Panorm *lib* 1. *consil* 40 *dub* 2. Quod Angelus *in § quoniam infirmas Autent. de Nuptiis*, asseruit de omni conuentione facta: (si sine liberis decesserit

decesserit,) scil. sufficere liberos semel extitisse; & ratio est;
quia, de priuatione ad habitum non datur regressus. Ergo, si
testamentum, substitutio, Donatio est extincta, natis liberis, 117
non potest reuiuiscere, nisi accedant de noua illa, à quibus in-
cepit, scilicet voluntas Testatoris donantis, &c. *l. inter stipu-
lantem*, §. *sacram. in principio, ff. de verb. oblig* vbi stipulatio
est nulla, licèt statim facta stipulatione, res fiat stipulabilis, pu-
ta, homo liber fiat seruus, res sacra profana, *l. qui res*, §. *aream,
ff. de solut. l. mensus*, §. *duobus, ff de leg. 2. cap. quaeris de consecr.
dist* 4.

Huc reuoca, quæ supra dicebamus, scil. cessare fideicom-
missum relictum, *si sine liberis discesserit*, licèt statim nati 118
moriantur, *l. ex facto*, § *fin ff. ad Trebell. l. filiusfam.* §. *cum qui,
ff de leg.* 1. Bald. *in consil.* 1. § *quin etiam, tit. & Episcop.* &
Abb. *vbi* Afflic. *num* 23. Iason *in l. in substit. col.* 3 *ff. de vulga-
ri* Decius *in cap. ex causis num.* 42. *de offic. deleg.* Quæ omnia
probabiliter dicta esse volo; considerandum relinquo, An hic
habeat locum Brocardicum, *cessante causa finali dispositionis,
cessat dispositio.* Tantum noto contra dictos DD. docere Odo.
tract. de compen art. 2 *pars.* 6. *num.* 13. Cefal. *consil.* 221. contra
quos sentit Peregr. *de fideicom art.* 43. *n.* 28.

APPENDIX XVII.

An, relictum matri, si pariat, debeatur, si Partus sit monstruosus?

PRodigium monstrum à successione exclusum, sancitum 119
habes *in l non sunt liberi, ff. de stat. hom l. penult in fine,
C. de posth. hæred. l. quæreret aliquis, ff. de verb signif.* Soccinus
in d l cum Auus num. 111. Marcus *dec.* 268. *num.* 10. Materta-
men, quæ illud peperit, succedit, petitque id, quod sibi reli- 120
ctum est, sub conditione si pariat, *d. l. quæreret.* Bartol. *in d. l.
non sunt liberi.* Peregr. *de fideicom. suprà num.* 24.

APPENDIX XVIII.

An filius natus in mense, in quo viuere non potest, si viuat, sit legitimus successor.

121 FAteor hypothesin apud me impossibilem, est enim contradictio, quod possit viuere, non vitalis, cùm posse viuere ab intrinseco, (vita enim ab intrinseco est) sit posse esse vitale, & actu viuere, sit actu esse vitale. Tamen quia video Iurisconsultos admittere, octimestres viuere, & negare esse vitales ex se. Ideò pronuncio, quod quotiescunque infans viuit, tunc ei debetur successio, & rumpit Testam. Ratio est primo, quia reuera est filius legitimus. Secundò, nam tota ratio, cur non succedat, si statim moriatur est, quia licèt legitimus, non habetur vt natus, cum illicò decesserit. Sed quando perseuerat in vitâ, non statim decessit; ergo habetur vt natus, & cessat dispositio Text. *in cap. 3. de verb. sign. & in § dubitatum Autent. de incestis nuptiis, vbi nasci, & natum mori, paria sunt*; Et pro hac sententia volo omnes DD. Afflic. supra Alciatum *in l. qui mortuus 129. in fine, ff. de verb. sign.* & alios, qui ideò excludunt octimestres, quia non viuunt.

APPENDIX XIX.

Quis debeat probare partum esse natum mense, in quo viuere potest?

122 SEmper præsumitur natus partus legitimo tempore, & sic pars, quæ hoc negat, debet probare, *l. ei incumbit, l. eum qui ff. de probat, l. Author C. eodem.* Decius *consil. 623. num. 4. ex l. eum actum, ff. de negotiis gestis, l. matrem C. de probat.* Bald. *in l. non solum, §. Sed vt probant, ff. de nouis operis nunc.* Natura enim aptis temporibus foetum in lucem prodit; & præsumptio est

est matrem peperisse iustis temporibus. Soccinus Iunior *consil.35.num.24.& 25.vol.2.* Bursa *consil. 63.num.21.* Et præsumitur vitalis viuens per horam Menoch. *consil. 244 num. 7. & 39. vol. 3.* Cagnolus *in l. 1. num. 193. ff. si certum putatur.* Franciscus Guerra *consil. decisiuo num. 50.* vbi docet illum debere probare, qui asserit partum intempestiuum.

Appendix XX.

An quinquemestris sit legitimus?

Esse vitalem quinquemestrem, & consequenter legitimum, docet non solùm ratio, quod scil. homini non sit præstitum certum natiuitatis tempus Decisio 45. apud Zacch. *lib. 10. num. 7. & 11.* sed hoc probat etiam experientia teste Cardano *lib.1.contrad.med. tract.3.* referens duos, vnum natum die 168. & alterum 170. Et Ferdinandus Mena Professor publicus & Medicus Regis Catholici *in Commentario Hippocratis de septimestri partu cap.4.* vbi affert exemplum de Pincerna Regis Francorum Consentit Valesius *lib 6. Epidemiorum 2. sect. 3.* Hieronymus Montuus Regis Galliæ Medicus, *lib. Anust. morb. 40. & 41.* Horatius Ancerius *in lib. inscript.* quod certum non sit nascendi tempus. Refert de puero Auuenalis comitatus Auximan Diœcesis nato in 5 mense Ioannes Schenchius *obseru. med. tom.3. lib.4 num.151.* consentit ex legistis Rogerius *consil.1.n.14.* vide *sup 1 n.58.* 113

Rota tamen Romana de *supr. cit. n.12.* oppositum decreuit. Videas *suprà n.58 & 59.*

APPENDIX XXI.

Natus septimo mense, ex Matre, quæ transit ad secundas nuptias, An sit posthumus primi viri?

ANsam difficultati præbet temporis Varietas 7. 8. 9. 10. 11. &c. mensis, in quo potest posthumus nasci, succe-
124 dere, Paternúmque rumpere Testamentum, vt constat ex dictis. Si ergo Mater edat partum post secundas nuptias, cuinam succedat, mortuo an viuo marito?

Puto rem decidendam præmissa diligenti indagatione circa coniecturas, quibus comprobatur aliquem esse filium vnius potiùs quàm alterius. Quæ sunt primò, si erat prægnans tempore primi viri. Secundò similitudo. Quæ coniecturæ, an sint sufficientes, est grauis difficultas; & ad medicos recurrit Surdus *dec.* 83 *num.* 11 quod esset optimum Consilium, si Medici
125 essent Diuinâ scientiâ afflati. Sed res obscurissima est. Et mulieres ipsas errare in grauidatione, non solùm per vnum, vt Acutissimus aduertit Caramuël, sed per plures etiam menses, decisum habes in vnâ Auximana Alimentorum 1. Iunij 1620. Coram Pirouano *num.* 22. ex Arist. & Plinio Tiraquell *in l. si vnquam, v. susceperit liberos num.* 210. *C. de reuoc. donat.* Consentitque Aristoteles *de hist. animal lib.* 17. *cap.* 4. ibi. *Illorum enim conceptus initium ignorant mulieres flatibus enim*, &c.

Expendamus ergo prædictas coniecturas: Decisuri deinde controuersiam.

§. I.

An ex Prægnantia colligatur filiatio?

126 CErtum esset, aliquem filium esse, si posset cognosci à grauida hominem geri. Sed, ante quatuor menses, difficillimè: Post probabiliter. Et in nullo tempore euidenter id posse cognosci firmat Zacch. *qq. med. leg. lib.* 1 *tit.* 3. *quæst.* 3.

quaest. 3. *num.* 7 contra Cagnolum *in l. si quis pregn ff. de reg. Iur. num.* 5. Gurbam *consil. messan. cap.* 8. *Glos* 2. *à num.* 5. ex Hyppocrate *lib. de nat puer.* Arist. *de Hist. animal. cap.* 4. Et ambagibus, ambiguitatibúsque plenam cognitionem prægnantiæ rectè obseruauit Laurentius *anat. lib.* 8. *cap.* 4. Vallesius 4. *Epit. text.* 49. &, maioris doctrinæ ergo, percurramus singula prægnantiæ indicia. 127

Primò Turgentia ventris potest prouenire ex morbo hydropæ, ventositate, menstruorum detentione: vnde in expertas dixit mulieres ex ventris tumore, arguentes se grauidas Hyppocrates *lib. morb.* & prægnantiam inde non probari docuit Mascard. *vol.* 3. *de prob concl.* 1147. *n.* 16. 128

Secundò lactis coniectura est fallax Hyppocrates, *Aphor. sect.* 5. *Aphor.* 39. ibi, *Si mulier lac in mammis habet, neque est, neque peperit, huic menstrua defecerunt.* Auuic. 12. *Tertij cap.* 3. imò in viris lactem se vidisse testatur Zacch. *suprà n* 21. Et historias videas apud Schench. *obseru. lib* 2. *tit. de mamillis*, taléfque esse omnes Viros noui Orbis, testantur Cardanus, *aphor. sect.* 9. *aphor.* 37. Barricellus *de lacte cap.* 35 docuerátque Aristoteles *lib.* 1 *de hist. animal. cap.* 12. & *lib.* 3. *cap.* 20. Virgineſque lactem generasse docuerat Ionbertus *lib.* 5. *error. cap.* 3. Laurentius *anat. lib.* 8. *q.* 1. 129

Tertiò, Menstruorum defectus, & apparentia, est prægnantiæ inane signum, cum menstruentur prægnantes, & concipiant menstruis destitutæ Schench *lib.* 4. *obseru. tit. de concept.* Hyppocrates *hist.* 5. equidem Aristoteles *de hist. anim. cap.* 2. exemplar. apud Zacch *suprà n.* 31. 130

Quartò, Maculæ in facie signum quod femellæ gestet, est elusorium: nam multæ grauidæ illis maculis carent Zacch. *num.* 32.

Quintò, Motum in vtero incertum est à Sobole oriri Fortun Fid 3 *de relat. med cap* 4. Nam motus, à ventositate, vel à molâ, quæ mouetur, vt embryo, potest oriri. Auuic. 21. *Tertij tract.* 2. *cap.* 18. de quâ molâ infra. 131

Et historiam refert, Hatuebus *de partu*, §. *noui iuuenculam.* Sic [Noui Iuuenculam filiam eiusdem Medici mihi familiarissimi, quæ grauida facta, symptomata omnia prægnantes co-

mitari, ſolita, experiebatur, ea ſana & vegeta. Poſt decimam quartam ſeptimanam fœtus in vtero motum ſentit: Tempus pariendi debitum emenſa eſt; indiciaque iam imminentis partus adeſſe rata, cubile, incunabula cæteraque ad partum neceſſaria in procinctu habuit: ſed fruſtrà omnia. Et Lucina vocis abnuit. Motus enim ſoliti ceſſarunt, & paulatim vt increuerat, detumuit, & abſque vlla ægritudine. Sterilis autem
132 manſit impoſterum] Et poſt alias hiſtorias, ſubdit: *ſic certiſſima grauidationis ſigna obſtetrices expertas, & peritos etiam medicos, atque attentos fefellerunt.*

Sextò, Ciborum faſtidium, & vomitus, ex morbo oriri poteſt, Codronch. *de met.teſt cap* 12.

Septimò, Capitis grauitas, oculorum caligo, totius corporis dolor, non eſt prægnantiæ index, nam & in viro cerni iſta poſſunt, ſolentque.

Alia reijcit Codronchius *ſuprà*, vt eſt, quod de multa, ſcilicet miſturâ aquæ, vinive, & mellis, de quo *in l.adeò quid, §.inſula.ff.de acquir.rer dom.*

133 In tanta ergo huius rei ambiguitate merito decernunt Iuriſconſulti ex Batt. *in l.Gallus n.* 14. vbi Alciatus *num.* 78.*ff de lib. & poſth* Non credendum aſſerentibus ſe grauidas.

Fateor nihilominùs ex prædictis ſimul ſumptis elici poſſe
probabilem prægnantiæ coniecturam. Et tales vti priuilegiis,
vt non terreantur, nec torqueantur, *l.Prægnantis, ff. de pœnis.*
134 Clarus *in §.fin.quæſt.* 64.*num* 21. Farinac.*crimin.q* 41.*num.*84.
& multò magis ſentio Bannitam huiuſmodi non poſſe occidi
135 (remoto defenſionis moderamine) ne in dubio innocens filius
pereat. Duenđas *in regula* 68. *Eram D. contra Mantuam ſingulari* 10.*n* 16.

136 Ex quibus omnibus etiam patet difficillimam ſumere ſpartam, præcipitanter ad trutinam reuocantem & determinantem, quando abortus ſit fœti animati, quod, ad irregularitatem incurrendam debet eſſe certum. Vide *ſuprà obſeruat* 3. *num.* 23.

§.II.

§. II.

An ex similitudine probetur filiatio? ex quibus non similitudo oriatur?

137 CVm similitudo possit ab Imaginatiua oriri secundum Aristotelem. *Probl. sect* 10. *Probl.* 12. Plinium *lib.* 7. *cap.* 1. D August. *de Ciuit lib.* 12. *cap* 25. Auicennam 21. 3. *tract.* 1. *cap.* 1. Fornelium *physiol. lib.* 7. *cap* 12. Gloss. *in l. non sunt lib ff. de stata hominum.* Bartol. *in l. Gallus num.* 14. *ff. de lib. & posth.* Mœd. *dec.* 1. *alias* 19. *titulo qui filij fiat legitimi.* Ruinum *consil.* 53. *num.* 9. *lib.* 5. Parisium *consil.* 10. *num.* 18 Mascard. *de prob. volum.* 2. *consil.* 272. *num.* 7. Gratianum *discept. foren. cap.* 567. *num.* 32. *vol.* 3. Hinc à similitudine non potest certè probari aliquem esse alterius filium, cùm potuerit in conceptione alium à Patre imaginari. Et ita docent Gabriel. *lib.* 2. *communium concl.* 14. *num.* 7. *tit. de præsumpt* Ruinus *suprà*, Mascard. *supr.* Bartol. *suprà*, Menoch. *de arbit. lib.* 2. *centuria* 1. *casu* 89. *num.* 77. Rota *in vna Bononiensi de Gargantibus, coram Marquementio* Rota *in vnâ Romanâ filiationis*, 1. *Iuly* 1639. apud Zacch. *suprà lib.* 10. *dec.* 81. *num.* 14. vbi fuit iudicata fallax valdè coniectura à similitudine pro arguendâ filiatione.

Scio tamen doctissimos viros negare imaginatiuæ hanc vim assimilandi. Primò, quia formaret etiam in fœtu organa, & sexus diuersitatem in quibus similitudo fundatur. Secundò, quia non simile, sed imaginatiua produceret simile. Tertiò, quia posset quis ad suum placitum similes produceret filios. Quartò, nam Natorum similitudo est etiam vbi deficit imaginatiua puta in plantis. Vall. *lib.* 2. *de fasc. cap.* 7. Zacch. *qq. med. leg lib.* 1. *tit.* 5. *q.* 1. *à n.* 23. *ad* 40.

In qua opinione fundati ex similitudine filiationem probare, docent Bald. *lib.* 2. *consil.* 390. Decianus *lib.* 3. *consil.* 1. *n.* 117. Strobeus *serm.* 41. Tiraquellus *ad leg. connub. Gloss.* 7 *num.* 52. Decisum *in vna Romana dotis* 10. *Decembris* 1634. *coram Merlino* apud Zacch. *lib.* 10. *dec.* 69. *n.* 12. vbi tamen *n.* 20 asseritur similitudinē solum non sufficere ad probandā filiationem. 138

139 Ego tamen puto imaginatiuæ non esse omnem vim dene-
gandam, nam experimento compertum est, ad motum ima-
ginatiuæ moti omnes inferiores potentias, vt patet in somniis.
Facit *Genes.* 30. vbi ad diuersitatem virgarum, diuersæ, Iaco-
bo, natæ fuerunt oues. In quo casu, ad quid virgarum decor-
ticationes, &c. si Deus voluisset miraculosè operari, Et quod
Iacob. dixerit. *Abstulit Deus gregem Patris vestri, & dedit
mihi.* Hoc non probat miraculum, sed tantùm à Deo instru-
ctum fuisse Iacob de modo illo naturali.

Quis námque negare poterit, lætorum, nos lætari, tristium
imaginationi torqueri. Nónne ipsi horrore perfundimur, si ali-
quod imaginemur horridum. Multi peste correpti sunt, qui
140. pestem imaginabantur Ioan Sperlingi *Zoologia Physica cap.* 13.
*de Phantasiâ, §. mirari eas potiùs quàm rimari licèt. Et § su-
perant.* Refert historias de virtute phantasiæ in ordine ad fœ-
tum. Nónne, qui hostium iniurias & instantem insultam ima-
ginatione euoluunt, rubent, tremunt, horrent, irascuntur.
Hulsti in Flandriâ Hollandi interceptionem tentarunt post
mortem Valentini de Lanoy inuictissimi Gubernatoris. Præ-
erat Fortalitio Nassau, quidam ex Chirurgo Centurio, qui
tanto timore fuit correptus, dum impetum hostium inspiceret,
vt sui impos fugerit, & die sequenti obierit: qui tamen si su-
perdixisset, fuisset decapitatus. Huius rei, quæ accidit sub
annum 1640. fuit testis oculatus D. Caramuël Sed & quidam
alius timore correptus superiori anno 1661. post diem 11. ioco
ex bellici Globi laxatâ rotâ, expirauit; Grauidæ, quanta im-
primunt in fœtum mirabili quadam actione? Vide Fusè Fie-
num *de viribus imaginationis à quæstione* 16. *ad* 23.

Fateor tamen nullam signandi habere vim immediatè; se-
cùs soboles, nec homini nasceretur similis; cùm multarum re-
141 rum, sit imaginatio plena. Requiritur ergo ad hoc, vt imagi-
natio insculpat, cognitio rei, & vt ad cognitionem sequatur
assensus, ad quem assensum, appetitus, ab appetitu, loco mo-
tiua excitatur facultas, ad quam motionem sequitur mutatio,
alteratio Spirituum, & impressio, & quò vehementiùs est desi-
derium, vehementior est spirituum ad signandum copia Sper-
lingi *suprà, §. infinitè sibi.*

Nec

Nec officiunt, quæ in contrarium adducebat Zacch. Nam ad omnia dici potest, subordinari organizatiuam, imaginatiuæ & appetitiuæ facultati; & imaginatiuam esse inadæquatam causam, eo vehementiorem, quo appetitus vehementior; si vero sit leuis appetitus, leuiter aut nullo modo imaginatio concurrit sed totum opificium relinquitur naturæ rei organizantis, siue sit pars Patris, siue Matris, quæ natura quandóque vt pictor formam introducit, ad instar Ideæ in imaginatiuâ insculptæ.

§. III.

Decisio principalis difficultatis.

PAtet iam ex hactenus adductis, quàm sit difficile ex similitudine, filiationem arguere, vnde mirum non sit, si decisum inueniamus, filiationem esse difficillimæ probationis, *l. quia semper, ff de in ius vocando, l. filium, ff. qui sunt sui vel alieni iuris* Homerus *Od 91.* 142

Mater quidem me dicit huius esse: sed ego

Nescio: Nondum enim aliquis suum genitorem ipse nouit.

Vt ergo ad rem propositam, tandem deueniat sermo, puto nullatenus sciri posse, quis euidenter sit filius, si nascatur in 143
mense 7. 8. 9. aut 10. in quo ex vtroque matrimonio esse potest, consequenter ad coniecturas deueniendum, quarum prima est aliqualis similitudo; puta in colore, temperie, moribus infirmitatibus, raro enim in totum filij nascuntur, dissimiles parentibus. Arist. *de generatione animalium cap.* 4. Horatius *lib. 4 card. od. 5.*

Laudantur simili prole puerperæ.

I. Dixi aliqualis; nam imaginatiuam omni vi depauperatam, nolo.

II. Si vnus ex Viris fuerit sexagenarius: Surdus *decis.* 83. *num.* 18. quia in tali ætate generare, vt plurimum, non potest. Menochius *de arbitr. lib. 2. centuria prima casu* 89. *num.* 98.

III. Longa infirmitas vnius; nam hæc virilitatem extinguit; 144
& filius præsumitur natus ex non infirmo, *l. filium 7. ff. de his,*

145 *qui sunt sui*, ibi, *Infirmitate interueniente vel aliâ causâ, vetuti, si ex valetudine.* Calculus tamen vim generationis non impedit docente Zacchio *suprà, q 5.n.4.* contra Parisium *lib 2. consil. 29.num.*8.

146 IV. Si vnum amet, alium odio habeat præsumitur generasse, ex illo quem amat; nam odium retardat, amor genituram conciliat. Aætius *lib. vltim. cap. 26.* Roder. à Castro *lib. 3. de morbis mulierum, cap 20.* Celaspin. *art. med. lib 8 cap.5.* Alias coniecturas, vt breue & longum tempus considerabit Prudens Iudex. Et natum septimo mense, si robustior sit, dicat filium primi mariti, nisi aliud negotij difficultas exigat.

Scio Alciatum *tom. 4 de præsumptionibus, præsumpt. 37. num.15. reg.3.* velle semper capiendam esse præsumptionem vtiliorem filio, vt præsumatur ex ditiori patre natus argum. Text *in cap. estote de Reg. Iur.* Bartolus tamen *in l. Gallus in principio, ff. de lib. & posthum.* rectiùs aliis coniecturis rem decidendam vult, & etiam matris dicto aliqualiter standum. Signorollus *consil. 55 si quæratur.*

APPENDIX XXII.

Fœmina instituta, si castè viuat, & ei substituta Ecclesia: An amittat hæreditatem si molastica fiat?

147 Mola est massa carnis informis, generata in vtero ad instar fœtus Hypp. *in lib. de steril.* Galen. *lib. 14. meth med. cap.13.* nunc ad casum in contingentia excludi substitutum consuluit Zacch. *qq med. leg. lib. 10. consil. 39.* Ego litem dirimendam puto suppositâ diligenti indagatione, An mola absque Viri congressu possit in vtero generari, & vtramque partem munitam fortissimis DD. capitibus video. Agmen cuius Princeps post Hypp. est Galenus 14 *de vsu part. cap. 10. classe 10.* Aristot. 10. *de histor. animal cap. vltimo.* Fern. *Phisiologia lib. 7. cap. 8.* Capmac. *in med. prar. lib. 4.c.7.* Corbeus *Gyneceï lib. 2. cap. 3.*

cap. 3. & alij, quia in Virginibus talis mola obseruata, nunquam fuit.

Ac molam absque Viri congressu generari propugnant Auicen. 21. *Tertij tract.* 2. *cap.* 18. Cordon *in lib.* 1. 7. *cap.* 18. Valerius *in Philon. lib.* 6. *cap* 15. Pedemont. *in addit. ad mes. pract. sum* 4. *cap.* 15. Sancta Crux *in practica tract.* 6. *cap.* 21. *n.*27 *rub.*27. Scaliger *comment. lib.* 10. *de hist. animal. text.*43. Lenanius *de occultis naturæ miraculis lib.* 14 *cap* 19. Padil. Moxius, & alij quos citat & sequitur Zacchias, *l b* 1. *tract.* 3. *quæst.*6 *num.*8. & non mirum nam sicuti oniparæ, absque commistione intra se, oua infecunda generãt, ita potest etiam mulier absque viro molam generare: nam mola, ouo, correspondet Galen. 4. *de vsu part. cap.* 7. *classe* 1 & Virginem viduamque absque nota Tutoris illas generasse, Historiæ pronunciat apud Sckenkerum *obseru. lib.* 4. *tit. de mola.* Vnde corruit ratio, quæ oppositæ sententiæ erat propugnaculum. Quod si velis à Virginibus, & viduis molas non generari, dicas id esse, quia vasorum angustia sanguineæ copiæ concursu; cum frigiditate, probet impedimentum. 148

14[9]

Hoc prænotato, puto fœminam molam gerentem castam semper præsumendam; nam cùm sit probabile, non requiri Viri concursum; & in dubio debeat præsumi quilibet bonus *cap. unico de scrutinio* consequenter, castè semper vixisse fœminam ad fauorem innocentiæ decidendum. 150

APPENDIX XXIII.

De Gemellis, in ordine ad successionem.

VT clarior elucescat sermo, & securior decisio videamus primò, quomodo concipiantur gemelli? Secundò, quis ex gemellis sit primogenitus? Tertiò, Quid, si nascantur secto ventre?

§. I.

Quomodo concipiantur gemelli?

151 HVc etiam reduximus præsentem difficultatem, vbi de tempore conceptionis & natiuitatis differuimus. Gemellos nuncupamus natos successiuè ex eadem copulâ *Gen. 25. Gen. 38. num. 18.* ibi, *Ad vnum igitur coitum mulier concepit.* Nec mirum; nam ex Hyppocrate *lib de nat puer num. 44* non semel genitura procedit, sed bis & ter ebullit, & eiaculatur ita, vt ex vnâ, semel, ex alterâ iterum concipere statim possit.

152 Hinc infertur gemellos non esse æquè fortes, sed priorem genitum fortiorem, & corpulentiorem: quia prior genituræ eiaculatio, est pluribus, & magis, quàm secunda, donata spiritibus.

153 Porrò in vtero non vnus, alium, tanquam in Sacco, præmit, sed intra membranas ad latus, quilibet proprio in loco continetur: vt experti norunt chirurgi; putántque ad dexterum vir, ad sinistrum latus fœmellam contineri.

154 Absolutus organis fœtus, exitum sibi, & vberiora alimenta quærit, & eò citiùs quò corrobustior, membranas dilacerat, vterum concutit, exitúmque parat Hyppocr. *sup n. 39.*

155 Hinc factum, fœminam tardiùs, masculum, quia robustiorem citiùs, vitales extra vterum, auras petere. Hyppocr. *lib. de genit. vers. 7.* & *libel de septimest. partu num. 1*; qui hinc voluit præueniri à fœtu destinatum tempus, vt in septimestri; quia robore disrumpit pelliculas. Vide Arist. *lib. 4. de gener. animal. cap. 6.* Galenum *lib. 2. de semp. cap. 5.*

§. II.

Quis ex gemellis sit primogenitus?

156 EVacuata remanet ex dictis vulgaris, & futilis instantia de Sacco, in quo vltimo exit, qui primo positus fuit loco; vnde non est, quod nos detineat in præsenti dirimendâ difficultate:

tate: & sic dicimus, quod primogenitus est ille, qui fortior & robustior est, & hic est, qui primus nascitur, nam ex fortitudine habet, vt citiùs disrumpat membranarum ligamina. Et conceptus ante alium, est magis auctus perfectéque organizatus, vnde statim priùs exire contendit, quàm deinde conceptus. Hypp. *lib. de nat. puerorum cap.* 39. Auuic. 21.3. *tract.* 1. *cap.* 12.

Prior ergo natus est primogenitus: ita nos admonet *sen.* 25. 157
& 38. *cap. Ioseph. in fine, de verb. signif.* ibi, *Vt primogenitum non vocent quem fratres sequuntur, sed eum, qui primò natus fuit.* Primus enim est, ante quem nemo est, *l. ex duobus in principio, ff. de vulg. & pupil. subst.* facit Text. *in l. proximus, & l. proximi, ff. de verb. signif.* Ioannes Circer. *de primog. l.* 1. *quaest.* 1. *num.* 6. Tiraquel. *de primog quaest.* 1. *num.* 9. *& quaest.* 17. *opin.* 7. *&* 8. *num.* 2. *&* 3. Molina *lib.* 3. *de primog.* Bald. *in l. cum in antiquioribus num.* 11. *v. Sed primo praemitto, C. de iure deliberandi.* Ancher. *consil.* 82. *num.* 3. Mangil. *de impat. q.* 83. *num.* 19.

Nota quod antequam quis nascatur dicitur partus, *l.* 1. *§ ex* 158
hoc rescripto, ff. de ventre inspiciendo, ibi. *Partus enim ante-*
quam edatur mulieris portio est, vel viscerum. Ita, *l. Diuus* 159
Seuerus, ff. de extraord. crim. Et *in l. qui in vtero, ff. de statu*
hom. Dicitur quod existens in vtero, est ac natus, si de eius 160
commodo agatur. Ergo, qui prior conceptus est, primogeniti priuilegia obtinebit. Sed prior natus, est primogenitus Tiraquel. & alij suprà, ergo, &c.

§. III.

Quis sit Primogenitus ex geminis natis secto ventre?

PRimogenitus, vt ex dictis constat, est, qui robustior, vi- 161
uacior, grandior appareat, cùm vberior ad ipsum confluxerit spirituum copia. Hinc rectè, ex natis, secto ventre ille praesumendus est primogenitus, qui fortitudine, & magnitudine, alium excedit Tiraquel. *d. q.* 17. *l. si fuerit, §. vlt. ff. de reb. dubiis*, vbi mas praesumitur prior natus, quàm foemina,

quia maiori vigore est præditus Gloss. *in l. idem erit*, vbi Bald. *in primâ lecturâ. ff. de statu hominum.* Decius *in l.2. num. 47.*
162 *ff. de reg. iur.* Vnde in animantibus, quæ geminos pariunt, masculus præcedit fœminam Plinius *libr. 10 cap. 58.* Arist. *de nat. animal. cap. 4.* simul enim duo ex vtero nasci non possunt. *l. Arethusa, ff. de statu hom.*
163 Quando autem ex coniecturis constare non potest, quisnam ex geminis natus, secto ventre sit prior, tunc si aliquis, ex contendentibus exigat, sortibus id remitti poterit Ioan Andr. *in cap. vlt. in fine de Sortil.* Aretinus *in l. ex duobus col. 2. ff. de vulg. & pupil.*

Baldus verò *in Proemio Digestorum*, § *itaque in fine*, putat
164 simul succedere: consentit Ioan. Auen *in rubr. de Sortileg. col. vlt.* nec dissentit Felinus *in cap. capitulum*, S. *Crucis* *de duobus rescriptis*, & verissimum etiam quando aliunde dubitatur, quis prior natus sit, volunt Tiraquel. *suprà, q. 18 n. 5.*

OBSERVATIO V.

Mundus innouabitur non peribit in die vltimâ vltionis.

165 Hoc est quartum caput difficultatis, quam, vt soliam, recolo Apostolum, *1. ad Cor. 7* dicere (*Praterit figura huius mundi.*) Nooc meam sententiam docent ad literam.

D. Augustinus *de Ecclesiastic. dignitatibus*, ibi, *Elementa non dicimus abolenda, sed in melius commutanda.*

D. Bonauentura *in 4. dist. 48. q. 3.* sic scribit. *Elementorum qualitates, & substantiales formæ, post iudicium remanebunt, quoad substantiam, innouabuntur tamen quoad rationem corruptionis.* Et infrà: *Ideò dicendum quod omnia elementa secundum substantiam remanebunt; sed quantum ad qualitates innouabuntur.*

Durandus *in 4. dist. 47. quæst. 3. num. 5.* sic scribit. *Dicendum est*

est quod mundus purgabitur & innouabitur, circa tempus iudicij, & illud magis tenetur auctoritate scripturæ & sanctorum.

Argentina *in 4. dist. 47. quæst. 1. art. 3. concl.* 1. ibi, *Ignis est venturus, qui est mundum Purgaturus*, ista conclusio patet auctoritate B. Petri, qui in secunda sua Epistola 3. ait, *Adueniet autem dies Domini, vt fur in quo Cæli magno impetu transient, elementa verò calore soluentur*, &c. Suarez *tom 2. in 3. parte disp. 58. sect. 1. 2. & 3. & 4.* Bonac. *de incarn disp. 3. q. 5 punct. 5 prop. 4 n. 8.* ibi, *Mundus purgandus & innouandus est per combustionem omnium istorum.*

An verò ignis, quo mundus renouandus est, sit naturalis videas Theologiæ & omnium scientiarum magistrum D. Thomam *in 4. dist. 47. quæst. 2.* qui dicit efficiendum esse à causis naturalibus coniunctis Diuino imperio, ad illum producendum in terrâ, vel in secundâ Aëris regione.

Hinc D. Thom *in 4. dist. 48. q 2 art. 5.* Bonauent. Riccard. Palud. Scotus & alij, volunt animalia, & alia mixta in Mundo post eius instaurationem, amplius non futura. Et quod finita mundi exustione, omnia excrementa cum igne descendent in Infernum. D. Thom. *dist. 47. quæst. 2. art. 3. quæst. 3.* qui cum Theologis *dist. 48. quæst. 2. art 3* assent, quod cœlorum motus cessabit Isaias cap. 60. *Nec occidet ultra Sol tuus & Luna tua vltra non minuetur.*

OBSERVATIO VI.

Quisnam Edulium delectus in Vigiliis, extra quadragesimam?

DE hoc sæpè quæsitus, Respondi adesse Viros sapientia 167
inclytos, euulgatis voluminibus famigerabiles, atque

doctissimos, quorum catalogum, si attexere vellem, nimius lectoribus essem. Abundat enim istis Orbis literarius, inter quos multi magis conspicui, ex eo quia in Vrbe Romanâ posteritati monumenta demandauerunt, facundissimi & acutissimi veritatis perscrutatores.

Reuerendiss. Magister sacri Palatij, P. Michaël Mazzarinus, cum eius Socio, F. Hyacintho Serronio; Nam concessit licentiam hanc opinionem imprimendi, ergo illam approbauit Romæ 1644.

D. Stephanus Medices Præpositus Generalis Clericorum Regularium die 12. Februarij 1641. Romæ apud sanctum Syluestrum.

D. Thomas de Afflictis Cler. Reg. S. Officij qualificator 28. Februar. 11. 1643. Qui omnes asserunt esse sanam doctrinam, bonis moribus non aduersam; Et subscripserunt, cum Ioanne Baptista Alterio Episcopo Pasqualio in impressione Romana anno 1654. *de ieiunio decis.* 95. & ante istos Sanchez *libr.* 4. *decalogi cap.* 25. *num.* 52. & *lib.* 5. *Consiliorum cap.* 1. *dub.* 21. *num.* 2. vbi asserit probabilius esse, nec iure, nec consuetudine prohiberi. Turlench. *lib.* 3. *Decalogi, cap.* 2. *dub.* 3. *num.* 4. Vasquez 1. 2. *tom.* 2. *disput.* 177. *cap.* 6. *num.* 15. Rodriguez *tom.* 1. *summa cap.* 13. *conclus.* 3. *num.* 11. Sancius *in selectis disput.* 51. *num.* 19. *verbo Cùm igitur.* Henriq. *lib.* 7. *summa cap.* 13. Bossius *sect.* 4. *de iubileo, casu* 18 *numer.* 31. Villalobo, Filliucius, Portella, Diana, quos citat Pasqualigus in eadem Romana impressione. Tambur. *lib.* 4. *Decalogi, cap.* 5. *n.* 21. Escobar. 1. 3. *Ieiunij cap.* 3. Corsetus *in singular.* 146. *verb. Caro, vers. Pro solatio.*

Diana in vltima editione Antuerpiæ 1660. *in summa, verbo, ieiunium num.* 31. [Ex vi Iurispositiui seclusa consuetudine, non esse prohibitam in Quadragesima, nisi sub veniali, docet Facundez & 3. (nempe, & tres alij Doctores: sic enim illi numeri, vbiuis hæc Editio exhibeat, legendi sunt) & vbi est consuetudo, non est ita facile statuendum esse obligantem sub mortali; & quamuis dicant obligare, tamen non esse certum ea adstringi Religiosos docet Pellizz. Sed hæc

omnia

omnia reijcienda sunt & contrarium planè tenendum. Sanch. & 20. etiam quoad dies Dominicos Sanchez, & 5. Quidquid his diebus illa permittat. Escobar. & 6. quod admitti non potest, vt probabile, quia à sacra Congregatione iussum est deleri in quodam libro. *Nullis tamen aliis diebus extra quadragesimam prohibentur* D. Thom. & 8. Locutio indefinita æquiualet vniuersali, *cap. quia circa 22. in fine de Priuilegiis*, ibi, *cùm nihil excipitur.* Vide Couar. 1. *var. resolut. cap. 1. cap. ex libris de Iure patronatus, Cap. si Romanum 19. dist.* Vnde licent, non obstante consuetudine, de quâ nemo potest deponere introductam fuisse cum animo obligandi, cùm non interfuerint tempore, quo introducta fuit. Vide me *in peregrinis quæstionibus* 1.

Amodeus Guimenius *tractatu de horis Canonicis propofit. 2.* sic ait [Ex his principiis deducuot alij consuetudinem, quæ in quibusdam locis viget, abstinendi à lacticiniis in ieiuniis extra quagesimam non obligare sub mortali, quia non constat esse introductam scienter, & animo se grauiter obligandi, sed potiùs ex ignorantiâ, quâ crediderunt simpliciores, se esse à iure obligatos; cùm verè non sint. Ita Villalobo, vterque Sanchez, Pottel, & alij apud Dianam 1. *parte tractat. 9. resolut.* 41. Sed instabis, Quid ergo iuxta hæc dicet Facundez de Consuetud. abstinent. à lacticiniis in Quadragesima? Respondeo, quod Caietanus de consuetudine ieiunandi.]

Busenbaum in Medulla impressione Romana 1658 approbante Guinisio Socio Reuerendissimi Magistri sacri Palat. *lib. 3. cap 3. dub. 1. §. Est abstinentia*, ita ait. [Est abstinentia ab esucarnium, itemque ouorum, lacticiniorum, eo quod ex carne originem trahant multúmque nutriant. Vnde intra Quadragesimam iure communi prohibentur, ex eam permittuntur. Imò intra eam, quibusdam locis consuetudo permittit, quæ vbique notanda est.]

Et multi alij veritatis indagatores, quos consului, si ergo hæc opinio improbabilis, postquam est approbata in Vrbe Romana, vbi erit probabilitas? An fortè doctiores alibi, quàm

quam Romæ, quæ est nobis sapientissimum Panathenêum. Certè, ego non audeo hoc dicere, & timerem damnare tot viros benemeritos de re literariâ. Sanè, si in aliquâ ciuitate, vel régno detur consuetudo cum omnibus circumstantijs, quæ vt habeat vim legis, requiruntur, ibi hanc obligare consuetudinem, nec ego, nec vllus ex citatis Authoribus, nec vllus Theologus est negaturus, sed dari eiusmodi ciuitatem vel regnum, negant Viri doctissimi. Vide num. 189.] Non ego ita generaliter statuo, quia mundus est magnus, & diuersi in singulis prouincijs mores. Singuli Episcopi videant qualis sit consuetudo in suâ diœcesi, & populus eis assentiatur. Et, si sanctissimus D. N. per Eminentiss. DD. Cardinales aliquid statuerit, illud teneatur & dicatur; illius enim est, sicut nouum Ius condere, sic etiam antiquum limitare & contrahere. Sic sentio.

D. FRANCISCVS VERDE.

TRACTA

TRACTATVS II.

DE MINISTRANDO BAPTISMO Humanis Fœtibus Abortiuorum.

CVM probabile (aut veriùs, certum sit) plu- 168
rium Animarum salutem à præsente controuersia pendere; iampridem viros graues, & religiosos ea sollicitos habuit, habétque nunc multò magis, cum sub expectationem Romanæ, id est verissimæ, sanctissimæque censuræ, rationibus in vtramque partem afferendis incumbitur. Alios enim permouet purus animarum Zelus, quas in eiusmodi abortiuorum fœtibus frequentissimas perire, aut verum, aut verissimum putant: Quare summo Christiani pectoris ardore nihil non agunt vt à proximorum ceruice tam graue perpetuæ damnationis periculum depellatur. Aliis verò antiquissima Ecclesiarum consuetudo nihil innouandum persuadet, dignúmque Romana grauitate ducunt, non omni vento doctrinæ circumferri; sed omisso zelo, quem secundum scientiam esse non patet, maiorum vestigiis securiùs insistere. Tanta illustrium ingeniorum, concertatio, dum alter de hominis, alter verò de periculo sacramenti laborat, eò rem perduxit, vt multi censeant speculatiuas quidem rationes euincere, illis necdum formatis fœtibus ministrandum esse Baptisma: practicè verò non aliud vsurpari posse, quam quod ab Apostolicis vsque temporibus ad nos emanauit. Ita dum sententiam diuidunt, vt vtrisque litigatoribus non nihil adiudicent misellis infantibus, propter

ejtos litigatur, nihil relinquunt. Sed maneat vtique Sacramento suus honor; sit nihilominùs abortiuis pueris aliquid saltem bonæ spei, neque enim summi Theologi desunt, quibus vtrumque conciliari facilè posse videatur. De qua conciliandi ratione ab egregiæ pietatis viro nuper consultus, etiamsi video R. P. Hieronymum Florentinium Congregationis nostræ Theologum, tum inueniendæ quæstioni, tum pertractandæ primas eandemque supremas lineas pro suâ sapientiâ duxisse; quia tamen status, & cardo controuersiæ totius parumper mutatus fuit; Primo de vniuersa causa, tum verò de impedimento Ecclesiasticæ consuetudinis Ita respondeo.

I. *Humanus fœtus abortiuus licèt imperfectissimè formatus sub conditione Baptizandus est.*

II. *Consuetudo in contrarium prætenta non impedit, quin eiusmodi fœtus licitè Baptizetur.*

III. *Si Pastores Animarum positiuo decreto statuerent huiusmodi fœtum Baptizandum esse, nihil contra Ecclesiasticam consuetudinem innouarent.*

CAPVT I.

269 VMANVM fœtum, licè editum ante diem 30. adeóque imperfectissimè conformatum baptizandum esse primo loco posueram: quæ quidem positio, non ad inutilem speculationem, sed omninò ad praxim instruendam certissimè pertinebat. Decreta enim Pontificia, legésque à supremo Vniuersalis Ecclesiæ Hierarcha componendis hominum moribus euulgatæ nonne ad actiones, & exercitia practicarum virtutum referuntur? Videamus igitur in hoc genere num quid ab illo veritatis fonte profluxerit. Paulus enim V. in Rituali Romano baptizari præcipit fœtum, *si vixerit*, si vitalem motum aliquo membro indicanteriu. Nam mortua

Matre

Titul. de Baptis. [illegible]

Matre *fœtus* (ait) *quamprimum cautè extrahatur, & si viuus est baptizetur.* Mox ibidem. *Si aliquod membrum emiserit, quod vitalem indicet motum si periculum pendeat baptizetur.* Cum ait: *Si aliquod membrum emiserit* loquitur ex suppositione quod in eo casu iam membra sint articulata: non tamen id exigit in omnibus casibus tanquam necessarium, vnde alibi tantùm requirit vt viuat

Ritual. V. apud Card. de Lugo de sacram Pœnit. disp. 17. sect. 4. à num. 45.

170 Iam rogo: num viuat ille fœtus, ac vitalem indicet motum, in quo vegetantis animæ signa tantummodò appareant. Certè quæ vegetant, quæ nutriuntur, quæ alimentum introsuscipiunt, eadem viuere necesse est. Cum verò humanus fœtus multo ante diem trigesimam nutriatur, vt in confesso est apud omnes, & viuit, & vitalem indicat augmentationis motum incepta iampridem articulatione membrorum.

At (inquis) Accretio fuit illa, non vera, vitalisque nutritio. Audio; sed *a* Aristoteli, atque *b* Galeno contrarium docentibus maior fides. At partes per nutritionem additæ vixisse indicant, non viuere ad præsens. Benè mones; sed cum vixisse constet perisse non constet, & cur quæso sub insolubili dubio non baptizetur? At D. Thomâ, & Aristotele testibus adest ibi, vegetabilis tantummodò Anima nondum Rationalis. Probabilia sunt illa: verùm opposita quoque multa probabilitate non carent, Pontifex autem cum optime sciret vigere inter Philosophos eiusmodi controuersias; non præcipio (inquit) si sensu, si ratione præditus est, sed omninò si vixerit baptizetur. Nolo ab incertis opinionibus salus animarum dependeat, nolo de remedio quæri vbi vix nato remedij tempus à morte præciditur. Summis quoque Philosophis probabilissimum est humanum fœtum nunquam viuere nisi humanam vitam, igitur *si viuit*, non disputetur, sed baptizetur.

a De Gener. Animal. lib. 3. c. 2.
b De Form. fœtus c. 3.

171 Sed age, vitalem indicet motum non modo vegetabilis verum etiam sensibilis animæ, locóque motiuæ Malo enim hanc esse germanam loci eius interpretationem, fateor omnes hunc oculis motum requirere, vt Puerum baptizent; denique hanc esse consuetudinem antiquam ratam, communem apud vniuersos Christi fideles, vt motum quasi præcipuum vitæ indicium postulent ad fœtum salutari lauacro expiandum. Legem

§. I.

Quomodo concipiantur gemelli?

251 HVe etiam reduximus præsentem difficultatem, vbi de tempore conceptionis & natiuitatis disseruimus. Gemellos nuncupamus natos successiuè ex eadem copulâ *Gen. 25. Gen. 38. num. 18.* ibi, *Ad vnum igitur coitum mulier concepit.* Nec mirum; nam ex Hyppocrate *lib de nat puer num. 44* non semel genitura procedit, sed bis & ter ebullit, & eiaculatur ita, vt ex vnâ, semel, ex alterâ iterum concipere statim possit.

152 Hinc infertur gemellos non esse æquè fortes, sed priorem genitum fortiorem, & corpulentiorem: quia prior geniture eiaculatio, est pluribus, & magis, quàm secunda, donata spiritibus.

153 Porrò in vtero non vnus, alium, tanquam in Sacco, premit, sed intra membranas ad latus, quilibet proprio in loco continetur: vt experti notunt chirurgi, putántque ad dextrum vir, ad sinistrum latus fœmellam contineri.

154 Absolutus organis fœtus, exitum sibi, & vberiora alimenta quærit, & eò citiùs quò corrobustior, membranas dilacerat, vterum concutit, exitúmque parat Hyppocr. *sup. n. 39.*

155 Hinc factum, fœminam tardiùs, masculum, quia robustiorem citiùs, vitales extra vterum, auras petere. Hyppocr. *lib. de genit. vers. 7.* & *libel de septimest. partu num. 1:* qui hinc voluit præueniri à fœtu destinatum tempus, vt in septimestri; quia robore disrumpit pelliculas. Vide Arist. *lib. 4. de gener. animal. cap. 6.* Galenum *lib. 2. de semp. cap. 5.*

§. II.

Quis ex gemellis sit primogenitus?

156 EVacuata remanet ex dictis vulgaris, & futilis instantia de Sacco, in quo vltimo exit, qui primo positus fuit loco; vnde non est, quod nos detineat in præsenti dirimendâ difficultate:

tate: & sic dicimus, quod primogenitus est ille, qui fortior & robustior est, & hic est, qui primus nascitur, nam ex fortitudine habet, vt citiùs disrumpat membranarum ligamina. Et conceptus ante alium, est magis auctus perfectéque organizatus, vnde statim priùs exire contendit, quàm deinde conceptus. Hypp. *lib. de nat. puerorum cap.* 39. Auuic. 21. 3. *tract.* 1. *cap.* 12.

157 Prior ergo natus est primogenitus; ita nos admonet *sen.* 25. *&* 38. *cap. Ioseph. in fine, de verb. signif.* ibi, *Vt primogenitum non vocent quem fratres sequuntur, sed eum, qui primò natus fuit.* Primus enim est, ante quem nemo est, *l. ex duobus in principio, ff. de vulg. & pupil substit.* facit Text. *in l. proximus,* & *l. proxims, ff. de verb. signif.* Ioannes Circer *de primog. l.* 1. *quæst.* 1. *num.* 6. Tiraquel. *de primog quæst.* 1. *num.* 9. *& quæst.* 17. *opin.* 7. *&* 8 *num.* 2. *&* 3. Molina *lib.* 3. *de primog.* Bald. *in l. cum in antiquioribus num.* 11. *v. Sed primo præmitto, C. de Iure deliberandi.* Ancher. *consil.* 82. *num.* 3. Mangil. *de imput. q.* 83. *num.* 19.

158 Nota quod antequam quis nascatur dicitur partus, *l.* 1. *§ ex hoc rescripto, ff de ventre inspiciendo*, ibi. *Partus enim antequam edatur mulieris portio est, vel viscerum.* Ita, *l. Diuus*
159 *Seuerus, ff. de extraord. crim.* Et *in l. qui in vtero, ff. de statu*
160 *hom.* Dicitur quod existens in vtero, est ac natus, si de eius commodo agatur. Ergo, qui prior conceptus est, primogeniti priuilegia obtinebit. Sed prior natus, est primogenitus Tiraquel. & alij suprà, ergo, &c.

§. III.

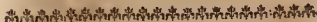
Quis sit Primogenitus ex geminis natis secto ventre?

161 PRimogenitus, vt ex dictis constat, est, qui robustior, viuacior, grandior appareat, cùm vberior ad ipsum confluxerit spirituum copia. Hinc rectè, ex natis, secto ventre ille præsumendus est primogenitus, qui fortitudine, & magnitudine, alium excedit Tiraquel. *d. q.* 17. *l. si fuerit, §. vlt. ff. de reb. dubiis*, vbi mas præsumitur prior natus, quàm fœmina,

quia maiori vigore est præditus Gloss. *in l. idem erit*, vbi Bald. *in primâ lectur. ff. de statu hominum.* Decius *in l.2. num.* 47.
162 *ff. de reg. iur.* Vnde in animantibus, quæ geminos pariunt, masculus præcedit fœminam Plinius *libr.* 10 *cap.* 58. Arist. *de nat. animal. cap.* 4. simul enim duo ex vtero nasci non possunt. *l. Arethusa, ff. de statu hom.*

163 Quando autem ex coniecturis constare non potest, quisnam ex geminis natis, secto ventre sit prior, tunc si aliquis, ex contendentibus exigat, sortibus id remitti poterit Ioan. Andr. *in cap. vlt. in fine de Sortil.* Aretinus *in l. in duobus col.2. ff. de vulg. & pupil.*

Baldus verò *in Proœmio Degestorum, §. itaque in fine*, putat
164 simul succedere: consentit Ioan. Auen *in rubr. de Sortileg. col. vlt.* nec dissentit Felinus *in cap. capitulum, S. Crucis v. de duobus rescriptis*, & verissimum etiam, quando aliunde dubitatur, quis prior natus sit, voluit Tiraquel. *suprà, q.18. n.5.*

OBSERVATIO V.

Mundus innouabitur non peribit in die vltimâ vltionis.

165 HOc est quartum caput difficultatis, quam, vt soluam, recolo Apostolum, 1. *ad Cor.* 7 dicere (*Præterit figura huius mundi.*) Nunc meam sententiam docent ad literam.

D. Augustinus *de Ecclesiasticis dignitatibus*, ibi, *Elementa non dicimus abolenda, sed in melius commutanda*

D. Bonauentura *in 4. dist. 48. q.3.* sic scribit. *Elementorum qualitates, & substantiales formæ, post iudicium remanebunt, quoad substantiam, innouabuntur tamen quoad rationem corruptionis.* Et infrà: *Ideò dicendum quod omnia elementa secundum substantiam remanebunt: sed quantum ad qualitatem innouabuntur.*

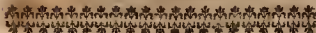
Durandus *in 4. dist. 47. quæst. 3. num. 5.* sic scribit, *Dicendum est*

est quod mundus purgabitur & innouabitur, circa tempus iudicij, & illud magis tenetur auctoritate scriptura & sanctorum.

Argentina *in 4. dist. 47. quæst. 1. art. 5. concl. 1.* ibi, *Ignis est venturus, qui est mundum purgaturus*, ista conclusio patet auctoritate B. Petri, qui in secunda sua Epistola 3. ait, *Adueniet autem dies Domini, vt fur in quo Cæli magno impetu transient, elementa verò calore soluentur*, &c. Suarez *tom. 2. in 3. parte disp. 58. sect. 1 p. & 3. & 4.* Bonac. *de iucaro disp. 3. q. 5. punct. 5. prop. 4. n. 8.* ibi, *Mundus purgandus & innouandus est per combustionem omnium istorum.*

An verò ignis, quo mundus renouandus est, sit naturalis videas Theologiæ & omnium scientiarum magistrum D. Thomam *in 4. dist. 47. quæst.* 2. qui dicit efficiendum esse à causa naturalibus coniunctis Diuino imperio, ad illum producendum in terrâ, vel in secundâ Aëris regione.

Hinc D Thom *in 4. dist. 48. q 2. art. 5.* Bonauent. Riccard. Palud. Scotus & alij, volunt animalia, & alia mixta in Mundo post eius instaurationem, amplius non futura. Et quod finita mundi exustione, omnia excrementa cum igne descendent in Infernum. D. Thom. *dist. 47. quæst. 2. art. 3. quæst. 3.* qui cum Theologis *dist. 48. quæst. 2. art 3.* assent, quod cœlorum motus cessabit Isaias cap. 60. *Nec occidet vltra Sol tuus & Luna tua vltra non minuetur.*

OBSERVATIO VI.

Quisnam Edulium delectus in Vigiliis, extra quadragesimam?

De hoc sæpè quæsitus, Respondi adesse Viros sapientia 167 inclytos, eruditis voluminibus famigerabiles, atque

doctiſſimos, quorum catalogum, ſi attexere vellem, nimius lectoribus eſſem. Abundat enim iſtis Orbis literarius, inter quos multi magis conſpicui, ex eo quia in Vrbe Romanâ poſteritati monumenta demandauerunt, facundiſſimi & acutiſſimi veritatis perſcrutatores.

Reuerendiſſ. Magiſter ſacri Palatij, P. Michaël Mazzarinus, cum eius Socio, F. Hyacintho Sertonio: Nam conceſſit licentiam hanc opinionem imprimendi, ergo illam approbauit Romæ 1644.

D. Stephanus Medices Præpoſitus Generalis Clericorum Regularium die 12. Februarij 1641. Romæ apud ſanctum Syluestrum.

D. Thomas de Afflictis Cler. Reg. S. Officij qualificator 28. Februar. 11. 1643. Qui omnes aſſerunt eſſe ſanam doctrinam, bonis moribus non aduerſam: Et ſubſcripſerunt, cum Ioann. Baptiſta Alterio Epiſcopo Paſqualio in impreſſione Romana anno 1654. *de ieiunio decis.* 95. & ante iſtos Sanchez *lib.* 4. *decalogi cap.* 25. *num.* 52. & *lib.* 5. *Conſiliorum cap.* 1. *dub.* 21. *num.* 2. vbi aſſerit probabilius eſſe, nec iure, nec conſuetudine prohiberi. Turlench. *lib.* 3. *Decalogi, cap.* 2. *dub.* 3. *num.* 4. Vaſquez *t.* 1. *tom.* 2. *diſput.* 177. *cap.* 6. *num.* 15. Rodriguez *tom.* 1. *ſumma cap.* 13. *concluſ.* 3. *num.* 11. Sancius *in ſelectis diſput.* 51. *num.* 19. *verbo Cimigitur.* Henriq. *lib.* 7. *ſumma cap.* 13. Boſſius *ſect.* 4. *de lobtleo, caſu* 18 *numer.* 31. Villalobo, Filliucius, Portella, Diana, quos citat Paſqualigus in eadem Romana impreſſione. Tambur. *lib.* 4. *Decalogi, cap.* 5. *n.* 21. Eſcobar. 1. 3. *Ieiuny cap.* 3. Corſetus *in ſingular.* 46. *verb. Caro, verſ. Pro ſolatio.*

Diana in vltima editione Antuerpiæ 1660. *in ſumma, verbo, ieiunium num.* 32. [Ex vi Iuriſpoſitiui ſecluſa conſuetudine, non eſſe prohibita in Quadrageſima, niſi ſub veniali, docet Facundez & 3. (nempe, & tres alij Doctores: ſic enim illi numeri, vbius hæc Editio exhibeat, legendi ſunt) & vbi eſt conſuetudo, non eſt ita facile ſtatuendum eſſe obligantem ſub mortali; & quamuis dicatur obligare, tamen non eſſe certum ea adſtringi Religioſos docet Pellizz. Sed hæc omnia

omnia reijcienda sunt & contrarium planè tenendum. Sanch. & 10. etiam quoad dies Dominicos Sanchez, & 5. Quidquid his diebus illa permittat. Escobar. & 6. quod admitti non potest, vt probabile, quia à sacra Congregatione iussum est deleri in quodam libro. *Nullis tamen alijs diebus extra quadragesimam prohibentur* D. Thom & 8. Locutio indefinita æquiualet vniuersali, *cap. quia circa 22. in fine de Priuilegiis*, ibi, *cùm nihil excipitur.* Vide Couar. 1. *var. resolut. cap.* 1. *cap. ex libris de Iure patronatus, Cap. si Romanum* 19. *dist.* Vide licent, non obstante consuetudine, de quâ nemo potest deponere introductam fuisse cum animo obligandi eos, non interfuerint tempore, quo introducta fuit. Vide me *in peregrinis quæstionibus* 1.

Amodeus Guiemenius *tractatu de horis Canonicis propos.* 2. sic ait. [Ex his principiis deducunt alij consuetudinem, quæ in quibusdam locis viget, abstinendi à lacticiniis in ieiuniis extra quagesimam non obligare sub mortali, quia non constat esse introductam scienter, & animo se grauiter obligandi, sed potiùs ex ignorantia, quâ crediderunt simpliciores, se esse à iure obligatos; cùm verè non sint. Ita Villalobo, vterque Sanchez, Pottel, & alij apud Dianam 1. *parte tractat.* 9. *resolut.* 41. Sed instabis. Quid ergo iuxta hæc dicet Facundez de Consuetud. abstinent. à lacticinis in Quadragesima? Respondeo, quod Caietanus de consuetudine ieiunandi.]

Busenbaum in Medulla impressiono Romana 1658: approbante Gunisio Socio Reuerendissimi Magistri sacri Palat. *lib.* 3. *cap.* 3. *dub.* 1. § *Est abstinentia*, ita ait. [Est abstinentia ab esucarnium, itemque ouorum, lacticiniorum, eo quod ex carne originem trahant multùmque nutriant. Vnde intra Quadragesimam iure communi prohibentur, ex eam permittuntur. Imò intra eam, quibusdam locis consuetudo permittit, quæ vbique notanda est.]

Et multi alij veritatis indagatores, quos consului, si ergo hæc opinio improbabilis, postquam est approbata in Vrbe Romana, vbi erit probabilitas? An fortè doctores alibi, quàm

quam Romæ, quæ est nobis sapientissimum Panathenæum. Certè, ego non audeo hoc dicere, & timerem damnare tot viros benemeritos de re literariâ. Sanè, si in aliquâ ciuitate, vel regno detur consuetudo cum omnibus circumstantijs, quæ vt habeat vim legis, requiruntur, ibi hanc obligare consuetudinem, nec ego, nec vllus ex citatis Authoribus, nec vllus Theologus est negaturus, sed dari eiusmodi ciuitatem vel regnum, negant Viri doctissimi. Vide num. 189.] Non ego ita generaliter statuo, quia mundus est magnus, & diuersi in singulis prouincijs mores. Singuli Episcopi videant qualis sit consuetudo in suâ diœcesi, & populus eis assentiatur. Et, si sanctissimus D. N. per Eminentiss. DD. Cardinales aliquid statuerit, illud teneatur & dicatur; illius enim est, sicut nouum Ius condere, sic etiam antiquum limitare & contrahere. Sic sentio.

D. FRANCISCVS VERDE.

TRACTA

TRACTATVS II.

DE MINISTRANDO BAPTISMO Humanis Fœtibus Abortiuorum.

CVM probabile (aut veriùs, certum sit) plurium Animarum salutem à præsente controuersia pendere; iampridem viros graues, & religiosos ea sollicitos habuit, habétque nunc multò magis, cum sub expectationem Romanæ, id est verissimæ, sanctissimæque censuræ, rationibus in vtramque partem afferendis incumbitur. Alios enim permouet purus animarum Zelus, quas in eiusmodi abortiuorum fœtibus frequentissimas perire, aut verum, aut verissimum putant: Quare summo Christiani pectoris ardore nihil non agunt vt à proximorum ceruice tam graue perpetuæ damnationis periculum depellatur. Aliis verò antiquissima Ecclesiarum consuetudo nihil innouandum persuadet, dignúmque Romana grauitate ducunt, non omni vento doctrinæ circumferri; sed omisso zelo, quem secundum scientiam esse non patet, maiorum vestigiis securiùs insistere Tanta illustrium ingeniorum, concertatio, dum alter de hominis, alter verò de periculo sacramenti laborat, eò rem perduxit, vt multi censeant speculatiuas quidem rationes euincere, illis necdum formatis fœtibus ministrandum esse Baptisma: practicè verò non aliud vsurpari posse, quam quod ab Apostolicis vsque temporibus ad nos emanauit. Ita dum sententiam diuidunt, vt vtrisque litigatoribus non nihil adiudicent misellis infantibus, propter 168

quos litigatur, nihil relinquunt. Sed maneat vtique Sacramento suus honor; sit nihilominùs abortiuis pueris aliquid saltem bonæ spei, neque enim summi Theologi desunt, quibus vtrumque conciliari facilè posse videatur. De qua conciliandi ratione ab egregiæ pietatis viro nuper consultus, etiamsi video R. P. Hieronymum Florentinium Congregationis nostræ Theologum, tum inueniendæ quæstioni, tum pertractandæ primas eundemque supremas lineas pro suâ sapientiâ duxisse; quia tamen status, & cardo controuersiæ totius parumper mutatus fuit; Primo de vniuersa causa, tum verò de impedimento Ecclesiasticæ consuetudinis. Ita respondeo.

I. *Humanus fœtus abortiuus licèt imperfectissimè formatus sub conditione Baptizandus est.*

II. *Consuetudo in contrarium prætenta non impedit, quin eiusmodi fœtus licitè Baptizetur.*

III. *Si Pastores Animarum positiuo decreto statuerent huiusmodi fœtum BaptiZandum esse, nihil contra Ecclesiasticam consuetudinem innouarent.*

CAPVT I.

269 HVMANVM fœtum, licè editum ante diem 30 adeóque imperfectissimè conformatum baptizandum esse primo loco posuceram: quæ quidem positio, non ad inutilem speculationem, sed omninò ad praxim instruendam certissimè pertinebat. Decreta enim Pontificia, legésque à supremo Vniuersalis Ecclesiæ Hierarcha componendis hominum moribus euulgatæ nonne ad actiones, & exercitia practicarum virtutum referuntur? Videamus igitur in hoc genere num quid ab illo veritatis fonte profluxerit. Paolus enim V. in Rituali Romano baptizari præcipit fœtum *si vixerit*, si vitalem motum aliquo membro indicauerit. Nam mortua Matre

Titulo de Baptis. Rituali ...

Matre *fœtus* (ait) *quamprimum cautè extrahatur, & si viuus est baptizetur.* Mox ibidem. *Si aliquod membrum emiserit, quod vitalem indicet motum si periculum pendeat baptizetur.* Cum ait: *Si aliquod membrum emiserit* loquitur ex suppositione quod in eo casu iam membra sint articulata: non tamen id exigit in omnibus casibus tanquam necessarium, vnde alibi tantùm requirit vt viuat. *Ritual. V. apud Card. de Lugo de sacram Pœnit. disp. 17. sect. 4. à num. 41.*

Iam rogo: num viuat ille fœtus, ac vitalem indicet motum, in quo vegetantis animæ signa tantummodò appareant. Certè quæ vegetant, quæ nutriuntur, quæ alimentum intro-suscipiunt, eadem viuere necesse est. Cum verò humanus fœtus multo ante diem trigesimam nutriatur, vt in confesso est apud omnes, & viuit, & vitalem indicat augmentationis motum incepta iampridem articulatione membrorum. 170

At (inquis) Accretio fuit illa, non vera, vitalisque nutritio. Audio; sed *a* Aristoteli, atque *b* Galeno contrarium docentibus maior fides. At partes per nutritionem additæ vixisse indicant, non viuere ad præsens Benè mones; sed cum vixisse constet perijsse non constet, & cur quæso sub insolubili dubio non baptizetur? At D. Thomâ, & Aristotele testibus adest ibi, vegetabilis tantummodò Anima nondum Rationalis. Probabilia sunt illa: verùm opposita quoque multa probabilitate non carent, Pontifex autem cum optime sciret vigere inter Philosophos eiusmodi controuersias; non præcipio (inquit) si sensu, si ratione præditus est, sed omninò si vixerit baptizetur. Nolo ab incertis opinionibus salus animarum dependeat, nolo de remedio quæri vbi vix nato remedij tempus à morte præciditur. Summis quoque Philosophis probabilissimum est humanum fœtum nunquam viuere nisi humanam vitam, igitur *si viuit*, non disputetur, sed baptizetur.

a De Gener. Animal. lib. 3. c. 2.
b De Form. fœtuum c. 3.

Sed age, vitalem indicet motum non modo vegetabilis verum etiam sensibilis animæ, locóque motiuæ. Malo enim hanc esse germanam loci eius interpretationem, fateor omnes hunc oculis motum requirere, vt Puerum baptizent; denique hanc esse consuetudinem antiquam ratam, communem apud vniuersos Christi fideles, vt motum quasi præcipuum vitæ indicium postulent ad fœtum salutari lauacro expiandum. Legem 171

taque interpretatur consuetudo consuetudinem lex ipsa confirmat, vt nemini dubitandum sit, quin Pontifex de illa præsertim vita sermonem fecerit, quæ per membrorum visibilem motum deprehenditur. Hæc si tanquam certissima omnes admittunt; omnes admittere pariter debent multò ante 30. multò ante 20 ante 15. semel vt dicam circa tertiam à primo conceptu diem posse abortiuos fœtus sacro iam fonte mundari. *Si viuus* (inquit) *est baptizetur*; atqui tertia, vel quarta demum luce certò certiùs viuit: Si vitalem indicet motum Baptizetur; atqui circa idem tempus systoles, & diastoles motu cieri iam præcordia cum frequentibus, tum apertissimis experimentis iuniores medici patefecerunt.

172 Vnum (ne infinitum faciam) pro multis dabo Anglicum Harueum Anatomicæ Artis peritissimum, cuius experimentis plurimum inter cæteros, tribuit Ioannes Claudius Vesulanus Regis Poloni Medicus, qui etiam de nutritione fœtus in vtero librum conscripsit. Is ergo (Harueum dico) *de generatione Animal. Exercitat.* 58. *Ego verò* (inquit) *pluribus experimentis certus sum non solùm motum salienti puncto inesse* (*quod nemo negauerit*). *sed sensum etiam. Nam ad quemlibet, vel minimum, tactum, videbis punctum hoc variè commoueri, & quasi irritari. Vidi* (*inquam*) *sæpissimè, aliique viderunt, qui mecum aderant ab acu, stylo, aut digiti contactu, imò verò à calore, aut frigore vehementiore admoto punctum hoc varia sensus indicia, nempe varias permutationes illiusque validiores, ac frequentiores edidisse. Quæ omnia tertia die à conceptu euenire pluribus idem locis testatur, vnde Ioannes Claudius part.* 3. *cap* 4. libelli nuper laudati sic inferebat: *Concludamus ergo embrionem ab initio viuere sensitiuè.* His optimè consonant quæ Hyppocrates *lib.* 1. *de Dieta.* Quæ Federicus Bonauentura *de partu Octimestri lib.* 7. *cap.* 109. & apud eundem ibi Ferdinandus Mena. Itemque Gorræus *Annotat.* 12. Quæ suarez *de Anima l.* 2. *cap.* 2. *num.* 5. Gabriel Beat. *in Philos. quadrip. de Anima art.* 1. *num* 22. Hugo Cauell. *supplem. in Scotum de Animæ subst. dist.* 1. *sect.* 7. *num.* 5. *citatis etiam Themistio, & Philopono*, innumeri denique apud P. Florentin. *in sua de hac quæst. libello literis prodiderunt.* Qui omnes vel

subitò

subitò à prima cordis formatione, vel perpaucis à coitu diebus sentientis animæ motum apparere dicunt, vt saltem post Anatomicorum oculos, nullus hoc citra Philosophicam temeritatem negaturus esse videatur.

Quid ergo dicemus ad hæc? si Dei Vicarius baptizari præcipit fœtum si viuat, si vitalem indicet motum, solere autem viuere, ac moueri præcipuis membris circa diem tertiam non tam suadetur, quàm ostenditur, eritne trigesima dies expectanda nobis, vt de Baptismo deliberemus? Adhucne suspicabimur hæc speculandi causa proferri, cum leges actionum, morúmque directrices apertissimè dicant: si viuus est, si motum indicet baptizetur? Certè humanum fœtum, qui sentiat, & moueat se in Christo regenerandum esse dubitat nemo. Quis enim differri velit infantem dum crescat, dum loquatur, dum argumentis conficiendis vim ratiocinandi facultatémque præseferat? Viuit? Sentit? Mouetur? Iam Pontifex, iam consuetudo, iam ratio, iam quicumque non modo Theologus, sed Catholicus est, salutare lauacrum ingruente mortis periculo non denegabit. *Porrò de numero dierum* (inquit eximius è Societate Iesu Theol.) *quoad animam rationalem materia disponitur nihil nisi diuinando dici potest.* Ergo ad euitandum periculum vbicumque sensus & motus apparet, ibi Auctore Pontifice, rationalis anima vestiganda non erit, sed supponenda. 175

Arriaga de Gen. diss. 1. sect. 6. n. 67.

Verum (occurrat hic aliquis) non modo generatim sciendum esse viuere fœtus circa diem tertiam solere, sed in arena, vt aiunt, consilium capiendum, vt quoties occasio tulerit, toties in re præsenti vitæ signa quæri debeant, quo licitè baptizetur. Æqua videlicet postulant à non repugnante, illud modò nobis conueniat: fœtum occidendum non esse, vt experiamur an viuat. Si enim edito Abortu quô de illius vita quæratur, inuolucra (sub quibus baptizari potest) scindere oportet, tum effusis humoribus, quibus innatat, triduanus Puer ape non maior Anatomico more prætentari debet: vereor ego ne locè cedat Animula, quæ tenui corpusculo tam leuiter hæsit; & quoniam in Angusto malè habitat, addito quæstionis metu, spontè diffugiat. Quod periculi genus cum semper immi- 174

 neat

neat non video cur tantopere flagitanda ſint experimenta vitæ, præſertim adeò imbecillis, vt plerumque dum quæritur, deperdatur. Sed vtinam vel aliquo cum periculo quæreretur: nunc autem non quæritur illa ſed deſperatur, & quamuis, Philoſophi, Medici, Anatomiſtæ ferè omnes natura demum, & experientia reclament, nihilominùs ante 30. diem nec moueri, nec ſentire fœtum tam certo aliqui putant, vt etiam in re Physica communi opinione decipi malint, quam diſcere, vel dubitare.

175 Sola nimirum dubitatio ſufficeret, ne de miniſtrando Baptiſmate dubitaretur. Fac enim incerta eſſe quæ de fœtus vita oculatis teſtibus confirmaui: fac nullo habendas loco tot Philoſophorum ſententias: fac verò hallucinatos fuiſſe quotquot Anatomicis artibus inſudârunt: nonne tamen ſub negatiuo etiam dubio vnicum ſummæ neceſſitatis remedium exhibendum erat? Nonne dum agitur æterna ſalus, ſatius fuerit Zelo, & diligentia, quam torpore, ac deſidia peccare? Hîc verò nihil eſt quod peccare vereantur, cum a Auctores innumeri, & ſapientiſſimi doceant: etiam dubia vel materia, vel forma vel ſubiecto ſacramenti poſſe illud, aut etiam debere ſub conditione conferri. Chriſtus enim Dominus pro ſua in nos bonitate mauult Sacramenta, quam Animas periclitari, quarum amore ab apertis ferro præcordiis eadem ſacramenta prodegit. Hæc igitur ſumma eſt argumentationis meæ: quoniam imminente periculo licet in dubia materia ſacramentum conficere, hominíque cuius vita incerta ſit ſub conditione conferre: multò ergo magis cum apertiſſima fuerint indicia vitæ, qualia in triduano fœtu probauimus, idem licebit.

a *Prapoſ. in 3 par. q. 66. a. 2. dub. 5. Sanchez in ſelect. diſp. 44. n. 31. Diana p. 5. tr. 5. reſol. 4. Iannar. in 4. diſp. 4. q. 1. dub. 2. Lugo de ſacram. diſp. 2., ſect. 9 num. 140. & aly apud illos.*

176 Sed aliquibus perſuaſum eſt oportere non modò hominem eſſe qui baptizari debeat, ſed etiam per ſigna hominis propria veluti per characteres ſuos, à non hominibus internoſci. Addunt ea ſigna, illoſque hominis characteres tales eſſe oportere, vt humano aliquo ſenſu percipi poſſint, & humano more modóque de illo tanquam de hominis fœtu iudicium feratur. Rationem reddunt, quòd viſibilis Eccleſiæ membrum viſibile ſit: & confirmant paritate materiæ quæ humano modo ſenſibilis ad ſacramentum requiritur.

Hæc

Hæc ratiocinatio (fateor) probabilis eſt, ſed reuera nihil euincit. Quippe ſacramenti materiam licèt omninò inſenſibilem ſufficere poſſe defendit Sotus *in 4 diſt.9. quæſt. unica art* 1. & D. Thom 3 *part quæſt.*73.*art.*2.*per tot.* quam ſententiam vt probabilem refert Vaſquez *in* 3.*p.tom.*3. *diſp.*171. *cap* 2.*num.*9. & Suarez *tom* 3. *in* 3. *part. diſp.*43.*ſect.*7 Deinde fœtum hominis ab aliorum animantium fœtibus humano ſenſu diſcerni poſſe ſaltem ab iis qui aliquid operis in ea recollocarunt, probari facilè poteſt ex Aldrou. *de Monſtr.pag.*63. ex Veſal. *de hum. Corporis Fabr. l.* 2. *cap* 26. & *l.* 5.*cap.* 7. & *l* 7.*cap.*9.

177 Prætereà ſi per accidens inſenſibilis foret illa materia Baptiſmi, poſſetque ablato impedimento ſenſibilis fieri ad ſacramentum ſufficeret. Id enim habet caſus Cardinalis de Lugo, *de ſacramentis diſp* 2 *ſect.*1. *num.*9. & pluribus allatis auctoribus confirmat P. Baſſæus *tom.* 2.*pag.*77 *num.*6. at humanum fœtum aliis non diſcerni, per accidens contingit, cum enim omnia membra ſimul, eodemque tempore figurentur initio generationis teſtante hoc diſertiſſimis verbis Hyppocrate *lib.*1. *de Diæta*, a & comprobante Ioan. Claudio *de Nutrit. fœt. in Vtero, part* 2. *cap.*5. conſtat per ſe, & in ſe habere iam proprios hominis characteres per quos humano modo diſcernatur. Per accidens tamen, quia nempe tenuiſſima membra circumpoſitæ ſibi materiæ ſunt colore nimis affinia diſtingui non poſſunt at hoc ad Baptiſmum ſatis eſt, vt miniſtretur ergo, &c. Denique lixiuium an ſit aqua naturalis, eámque formam ſubſtantialem retineat, quis, rogo, humano ſenſu diſcernat? & tamen D. Thom. 3.*part.quæſt.*66.*a.* 4 *ad* 4 ſufficere ad Baptiſmum eum liquorem confirmat. Quod permulti morales Theologi de aqua roſacea, de Iure carnis, aliiſque huiuſmodi ſaltem ſub conditione communiter docent; qui certè liquores nullo proprio charactere naturalem aquam humanis ſenſibus repræſentant; poterit ergo dubium eſſe Baptiſmi ſubiectum, ſicut materia.

a *Verba Hyppocr. ib[illegible] Diſcernun[illegible] tur, & an[illegible] gitur omnia membra ſimu[illegible] non alterum altero prim[illegible] aut poſte[illegible] rius, quia ta[illegible] men natura[illegible] ſunt maiora minoribus priora [illegible] ſficiantur licet non prius genita ſunt.*

CAPVT II.

178 ERVNTAMEN consuetudo repugnat (hic enim hæsitatur) id ab Ecclesia vsu receptum non fuit: hunc Apostoli morem, ratiocinationum nostrarum non vtique ignari, minimè probauerunt. At ego quæ duo in argumento inuoluta atque implicita sunt secerni parumper velim quæro enim, qua tandem consuetudine careat Ecclesia? quem Apostoli morem non approbent? Numne baptizandi fœtus etiam abortiuos dummodo viuant vitalémque indicent motum? at hoc ipsum cum sit in Pontificia lege, non potest neque ab Ecclesiæ consuetudine, neque ab Apostolicis moribus abhorrere. Quem igitur vsum non habet Ecclesia? hunc arbitror: Vitam in fœtu trium, vel quatuor dierum non vestigandi. Quasi verò Sacerdotum fuerit naturæ latebras, & implicatissimas Physicorum quæstiones inuadere, ac non illi melius edita in vniuersum lege de viuorum fœtuum Baptismo, minutiora ista, quæque ab experientia pendebant, vel prudentum iudicio commiserint, vel integra posterioribus legibus reseruauerint. Hoc igitur in Ecclesiastico more positum fuit Baptizare fœtus quoscumque si vixerint: secus qui fecerit, ne ille fidelium consuetudinem, legémque Pontificiam conuellet. Alter verò vsus præfiniendi limites vitæ præcocibus fœtibus ad Ecclesiam nunquam pertinuit; quare si quis in eo genere noui aliquid attulerit, in Ecclesiasticam disciplinam nulla propterea nouitas redundabit. An prohibeat Ecclesia ne quis recentior Anatomicus acutiore oculo videat, quod antiquiores fortasse non viderant? an si quid in re Physica experientia clarescet, quod antea latebat, idcirco in moribus Christianorum inclinatio vel perleuis consequetur?

Virtutem Solis illam, qua perspicua quæque radio permeat, penitusque collustrat, tunc mutatam dixeris, si quæ corpora translucida euaserint ex opacis? itaque vt Sol Publicæ lucis, Ecclesia Diuinorum munerum dispensatrix idonea quæque

spiritali

spirituali gratia perfunderet, licet eadem non antea perfuderit, quia videlicet abstrusa, longéque sepofita sua quadam conditione delitescebant. Nouas noui orbis nationes, de quibus tot sæculis sollicita non fuerat Ecclesia, non ita pridem nauticum industria monstrauit, quid ergo? à nauticis ostendi poterunt noui homines qui Baptizentur; à medicis verò, & Anatomistis non poterunt? aut negligens Ecclesia fuerit, quod abortiuis non ante prospexerit; diligens fuit etiamsi de Antipodibus tanto tempore non cogitauerit? Nimirum Antipus ad Geographum Abortus ad Physicum, neuter ad Ecclesiasticos pertinebant, nisi quod vtrisque per alienas artes iam notis ac manifestis, citra vllam moris nouitatem Baptisma iure merito ministrabunt.

Hoc igitur dico solet Ecclesia his qui viuunt fœtibus lauacrū Baptismatis adhibere. Solet Ecclesia monstrosos etiam partus quorum natura dubia est, salutari fonte perfundere. Solet Ecclesia illos, de quibus incertum est viuåne, an mortuis accenseantur, vngere tamen, vel absoluere sub conditione, vt in Rituali Romano titulis *de Bapt. de Pœnit. de extrema vnctione.* Non est igitur præter Ecclesiasticum morem illum expiare, qui inter moribundum, ac mortuum dubius est; & fuerit præter morem illos abluere qui adhuc inter victuros, & viuos ambigua conditione versantur? D. Pontificis verba. *Quod si dubitet an viuat adhuc, vnctionem prosequatur sub conditione pronuntiando formam: si viuis.* 179

Eóque magis hæc premunt, quod certo nouimus, posse interdum fieri vt anima iam dilapsa, spiritus, qui vitales dicuntur, quosdam in extincto corpore motus faciant at verò pulsus ille, quem in fœtu apparere supra monuimus, anima non præsente vix quidem contingere potest. Itaque hoc viuum intereſt in tanta rationis paritate; de altero an desierit, de altero an cœperit viuere dubitatur; motus in vtróque nonnullus apparet; certior tamen, & ordinarior in fœtu, non est igitur cur de illo quoque non sit præcipiendum. Si dubitas *an viuat adhuc, baptizetur sub conditione*; non ab Ecclesiæ moribus dissidet, quod euidenter Ecclesiæ legibus consonat.

CAPVT III.

180 QVæ cum ita ſint, nullus opinor non videt, quàm benè inde conſequatur, quod erat extremo loco probandum: nihil videlicet contra conſuetudinem nouaturos animarum Paſtores, ſi quo decreto iubeant, vt eiuſmodi fœtus Abortiuorum Sacramento Regenerationis vtantur. Primo quia nihil hoc haberet, niſi extenſionem legis ad alia non tam ſimilis, quàm eiuſdem planè rationis, atque naturæ; Quid enim porrò intereſt an in aditu, an verò in exitu vitæ dubius homo baptizetur ſub conditione? Deinde cum reuera non omnes Parochi & obſtetrices de numero dierum Baptizandi fœtus conſentiant, ſed religioſiores quidam non parum aliorum tarditati præcurrant, nullam ſpeciem nouitatis afferret Epiſcoporum in eandem hoc eſt in tutiorem partem propenſio. Denique cùm tota res ab experientia dependeat, qua fœtus opinione hominum multò citiùs viuere, ac moueri deprehenſus fuit; nouas leges, nouis experimentis aptando mos Eccleſiæ antiquiſſimus ſeruaretur; quem ab Auguſtino morem ediſcamus licet, *l.X. de Bapt.cap.3. Ipſaque plenaria Concilia ſæpe priora poſterioribus emendantur cum aliquo experimento rerum aperitur, quod clauſum erat, & apparet, quod latebat*: hanc Bellarminus ſententiam non circa dogmata fidei, ſed circa Conſtitutiones, quæ poſſunt ab aliqua temporum experientia pendere libentiſſimè recipit, ac tuetur. At in re præſenti non Vniuerſalis Concilij decretum, ſed quædam non fundata legibus conſuetudo prætenditur. Non emendatione (quod tamen nomen Auguſtinus non horret) non (inquam) emendatione opus eſt, ſed obſequio: vt præcipiente Pontifice ſi viuus eſt Baptizetur, ideò vel trium dierum fœtus baptizetur, quia viuit: *apertum eſt enim quod clauſum erat, & apparet Anatomicis experimentis, quod antea latebat. Scimus, videmuſque illum viuere primis ferè diebus*; audimus ſummi Paſtoris vocem *ſi viuus eſt, ſi vitalem indicet motum baptizetur*; & adhuc

...troü. 4 part.4. cap.7.

hue exoſum nouitatis nomen inuiſámque ſpeciem (quæ nulla eſt) auerſamur? Innumera proferri poſſent ad experientiam rerum nouiter accommodata Eccleſiæ decreta; ſed inſtar omnium fuerit, quo idem Paulus V. conſtituit, vt infantes nati etiam citra mortis periculum quamprimum baptizentur; quin etiam de adultis agens qui ægreferant ſuum baptiſma differri ad Paſcha, vel Pentecoſtem, non differendum curauit. Hæc igitur memoria noſtra ſancita Pontifex voluit, cum tamen ab Apoſtolicis temporibus, ne quis niſi vrgente mortis periculo prӕterquam in Paſchatis, vel Pentecoſtes ſolemnitate baptizaretur, fixum, ratumque per vniuerſam Eccleſiam fuiſſet. *Tit. Baptiſ.* Vnde Leo Papa Primus *epiſt.* 78. *cap.* 1. *Magna* (inquit) *indignatione commoueor, quod quaſdam ex vobis ita comperi eſſe Apoſtolicæ traditionis oblitas, vt præter Paſchæ feſtum, cui ſola Pentecoſtes ſolemnitas comparatur, audeant ſibi non aliqua humana infirmitatis neceſſitate cogente, ius Baptiſmatis vindicare:* mox iubet vt Baptiſma tantummodo in Paſchate, ac Pentecoſte credentibus, & deſiderantibus conferatur. His etiam ſimilia præcipiunt PP. Conc. Pariſienſ. ex Decreto Gelaſij Papæ. Patres Conc. Altiſiodo. *can.* 18. Victor. Papa *decret.* 1. Sincius Papa *in Concil. Valent. cap* 1. Hæc igitur Conciliorum decreta hæ Pontificum Romanorum conſtitutiones, hi mores ab Apoſtolis vſurpati toties, tàm diſſitis in locis, atque temporibus, tot tantorúmque Antiſtitum legibus conſtituti, quia experientia deteriorum temporum docuit, & paruulorum vitam, & Adultorum voluntatem ante illa tempora ſæpius deficere nunc demum nouati, commutatique Pontificia Indulgentia fuerant Et quiſquam conſuetudinem objiciat, vbi experientia rerum, vel temporum ſuffragatur? Quod ſi nunc etiam rationes conferendæ ſunt, noſtra de Baptizandis Abortiuis ſententia multis quidem partibus ſuperabit. Durius eſt, Baptiſmum denegare quam differre: ibi ad aliquot menſes extrahebatur, hic penitus negaretur; Maius eſt, conſuetudinem legibus fultam, quam voluntariam conuellere, de illa centies deliberatum, noſtra certis legibus caret. Honeſtius eſt, decretum mitigare quam reſcindere, illud reſciſſum fuit, hic verò ne mitigatione quidem, ſed explicatione opus eſt. Opportunius

est, necessitatis quàm solius deuotionis ergo antiquorum instituta relinquere, in re nostra æternæ salutis periculum imminet; cum ibi sola baptizandorum desideria causæ loco afferantur. Postremò ad Ecclesiasticas cæremonias consuetudo illa pertinuit, quæ licet mutari valeant, non tamen necesse est, præsertim cum ad Auctores Apostolos referuntur. Res autem de qua nunc agitur vsum sacramentorum continet adeò necessarium, vt quoties idonea subiecta de nouo apparent, citra grauissimum crimen omitti nequeat.

182 Itaque si Paulina constitutio illa censuram nouitatis euadit (euadit autem certissimè) nihil est quod eandem vereantur decreta, si quæ de huiusmodi fœtibus baptizandis ab Animarum Pastoribus emanarint. Illo enim procliuis ratio deducit, illo Christiana pietas impellit, vrget Charitas Christi ad animarum salutem, non dico qualibet, sed qua licet, aut etiam qua debet ratione, procurandam: quarum causa omnium quidem bonorum suffragio, etiamsi dubia foret, vincere tamen deberet; nunc autem dubiis exactis clarissima in luce versamur, in qua non aliqua nouitatis species, non legum decretorumque repagula, non inconsultæ nomen temeritatis absterret, sed contra Theologorum grauissimæ auctoritates, Physicorum verò, & Anatomicorum pulcherrima experimenta nos manuducunt, & fœtum viuere, ac moueri, vel primis diebus ostendunt, eumque si viuat, & moueatur baptizandum esse Pontifex edita iam lege constituit.

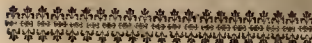
Videtur ergo (quod probandum susceperam) plenissima religionis & grauitatis fore constitutio, qua præciperetur.

183 *Quoniam Paulus V. decreuit vt fœtus humanus quilibet si viuat aut vitalem indicet motum baptizetur: tempus verò, quo viuere incipit non adeò exploratum est, Parochi, & Obstetrices in ministrando summæ necessitatis Sacramento eam sententiam probabilem præcipuè sequantur, quæ vitando animarum periculo tutior, & opportunior esse videatur. Quare sicut idem Pontifex præcipit, vt sacramenta in extra vita ministrentur sub conditione, quoties dubium fuerit an adhuc viuat ille cui ministrantur; ita fœtibus abortiuis Baptisma denegari non debet quoties de illis etiam, an adhuc viuant, dubitatur.*

Ita

Ita me consulenti respondendum putaui: Hæc tamen meaque vniuersa Romanæ, atque Apostolicæ Sedis iudicio humillimè, ac libentissimè subdo.

MAXIMILIANVS DEZA,
Congreg. Matris Dei.

CENSVRA.

ILLVSTRISSIMI ET REVERENDISSIMI D. D. Ioannis Caramuel, Sacræ Theologiæ Doctoris & Professoris, &c. Cæsarei & Regij Consiliary: Satrianensium & Campaniensium Episcopi, &c.

HABEBAM præ manibus, cùm hos duos Tractatus censurandos recepi, Iuridico-Politicam Disputationem, quam Perillustris D Michaël Bernardus VVeyms ad summam Doctoratûs Lauream in vtroque Iure consequendam die 5. Sept. 1661. habuerat in Vniuersitate Dolanâ. In ipso ille fine cuiusdam Candidati meminit, qui ad Leg. *Athletas ff. de excus. tut.* si non de omnibus, sed de multis agendum sit, argutè & scitè *Doctores* à docendo, sicut *Montes* à mouendo dici mathematicè demonstrabat. Vnde quicumque has Positiones, 184

I. *Diebus ieiunij extra Quadragesimam, vbi non est consuetudo, quæ habeat vim legis, comedi possunt lacticinia*

II. *Mundus innouabitur die iudicij finalis, non peribit.*

III. *Agens intendit assimilare sibi passum: non agit in simile, sed dissimile conuertit in simile.*

IV. *Incertum est instans, in quo fœtui humano infunditur anima.*

V. *Ætas infantu semper aut ferè incerta est.*

falsitatis, nouitatis, & improbabilitatis notâ inurit, poterit *Censor* à censendo, sicut *Montes* à mouendo, vocari. Prima enim ferè omnium Theologorum est. Secunda ratione apodicticâ & Patrum Veterum testimonio probatur. Tres posteriores omnium Philosophorum, Medicorum aut etiam Theologorum sunt: has P. Hieronymus Florentius, & P. Maximilianus Deza defendendas suscipiunt: has & illas D. Franciscus Verde. Quamobrem dicendum est Positiones illis contradicentes, quâ Philosophiam concernunt, esse falsas improbabilésque; & quâ Theologiam, in animas Infantium crudeles.

Anne hoc iterum probare iubeor? Cùm vagire infantes, mori homines, lucere solem, æstiuos dies hyemalibus longio-
185 res esse, Lectoribus suadere debeam, obedire tenebor. Dicam rem liberè, aliquas Opiniones probabiles sub alicuius Reuisoris ignorantiâ pati interdum vidi: at certas manifestas & indubitatas, quales sunt quinque hæ, incriminari nunquam audiui, nunquam vidi. At hoc ipsum videtur ad bonum publicum conducere: vult enim Petronius (hoc Censori sit nomen: eum enim nolumus nominatim confundere) hypocriseos omnem laruam exuere, nec fieri maioris quàm valet: & cum Dialectica & Philosophia sit exsors, vult quod omnes hoc sciant; nec efficaciùs hoc singulis suadere posset, quàm Primas Veritates Philosophiæ, ab Vniuersis ad vnum sine vlla limitatione admissas, inurendo notâ singularitatis, falsitatis & improbabilitatis: vnde quicumque Tyro colligat, Philosophiam Petronium ne quidem à longè salutasse. Ergo vberioris doctrinæ gratiâ videamus singulas Resolutiones.

PRIMA.

An oua & lacticinia sint prohibita vi Iuris, in ieiuniis extra Quadragesimam sub mortali?

NEGATIVAM sententiam tenent D. Thomas 2. 2.
quæst. 147. *art.* 8. *ad* 3. Durand. *in* 4. *dist.* 15 *quæst.* 9. 186
num. 1. & ibi Paludan. *quæst.* 4. *num.* 33. Palat *disp.* 8. Gabriel. *dist.* 16 *q.* 3. *art.* 3. Caiet. *in summ. verb. Ieiunium initio.* Syluest. *q.* 5. *dicto* 1. Angel. *n.* 15. Armilla *num.* 1. Rosella *n.* 11. Sabiena *quæst.* 6. *hostien. in Rubric. de obseru. ieiunior. num.* 5. Nauarr. *cap.* 21. *num.* 15. Abulens. *in cap.* 6. *Matthæi* 175. Viguerius *cap.* 6 *institutio,* §. 3. *vers. primo.* Medina, *C. de ieiunio quæst.* 1. Turrecremata *cap. Non oportet de consecrat. distinct.* 1. Henriquez *lib.* 7. *cap.* 3. *num.* 9. Sanchez *lib* 4. *summ cap.* 11. *num.* 52. & *lib.* 5. *Cons. cap.* 1 *dub.* 20. *num.* 7. Azor. *tom.* 1. *lib* 7. *cap.* 10. *quæst.* 2. Fagundez *lib.* 1. *de* 4. *præcept. Ecclesiæ cap.* 2. *num* 10. & *num.* 42. *vltima editionis.* Bonac. *disput. vltima de præcept. Ecclesiæ quæst.* 1. *punct.* 2. *num.* 2. Filliucius *tractat* 27. *part.* 2. *cap.* 3. *num* 45. Trullench *lib.* 3. *in Decalog cap.* 1. *dub* 2. *num.* 3. & *in exposit. Bulla lib.* 1. §. 4. *dub.* 3. *num.* 3. Diana *primâ parte tract.* 9. *resol.* 41. & 3. *parte tract.* 6. *resol* 80 & 5 *parte tract.* 14. *resol* 13. D Didacus Narbana *lib. de ætate, &c. an* 60. *quæst.* 3. *num.* 4 Bossius *de iubil. sect.* 4. *casu* 18. *num.* 21. Reginald. Ledesma, Villalobos, & alij plures quos refert ac sequitur Pasqualigus *decis.* 68. *num.* 2. dicens esse communem omnium sententiam. Ergo D. Verde cùm eamdem tenet, viam communem ingressus ab omnibus suscipi debet. Et qui oppositum doceat, viam inuiam iniens, repelli debet, quousque tot Authores pios & doctos errauisse, euidenter ostendat.

AN saltem stando consuetudini dicendum est, peccare illos mortaliter, qui eis diebus ieiunij extra quadragesimam oua & lacticinia vescantur.

Respondeo, non omnem consuetudinem (hoc est, multi- 187

plicationem actuum) inducere obligationem & habere vim legis; sed eam tantùm, quæ omnes conditiones habeat, quas Theologi statuunt, vt consuetudo esse obligatoria dicatur. Videlicet, quod non sit per errorem introducta, nempe, à putantibus, se esse obligatos: sed verè introducta sit ex certâ scientiâ, à scientibus se non esse obligatos, liberè volentibus, & valide potentibus se obligare. Hoc semper admittit & supponit Clarissimus D. Verde.

188 Respondeo secundò, consuetudinem abstinendi à lacticiniis in diebus ieiunij extra quadragesimam, si in aliqua ciuitate aut prouincia hos characteres certò habeat, certò esse obligaturam: eamdémque, si alicubi eosdem characteres probabiliter habeat, ibi probabiliter esse obligaturam. Et hoc ipsum & vniuersè admittunt, & Clarissimus D. Verde cum cæteris.

Respondeo tertiò, hanc consuetudinem non dari in Hispaniâ: nam credendum est, cùm agitur de moribus patriis, indigenis; & Hispani hanc non dari consuetudinem ibi vidimus, & restamur. Ita Sanchez, Henriquez, Rodriguez, Pottel, Villalobos, & tandem Leander, *part.3.tract.5.disp.3 quæst.6.* qui sic ait: *Probatur authoritate omnium Doctorum (præcipuè Hispanorum, qui post Nauarrum scripserunt,) pro certo (N.B) affirmant, suo tempore tam dictam consuetudinem abiisse.*

Respondeo quartò, hanc consuetudinem in Germaniâ & in Belgio non dari: viximus enim in diuersis ciuitatibus, & in ipsis apud communitates pussimas & reformatissimas; & vidimus semper butyrum, caseum, &c. in refectorio ministrari.

Respondeo quintò, esse Authores doctissimos, qui negent dari consuetudinem, quæ habeat vim legis in Italiâ Demonstrat hoc Medulla Theologiæ Hermanni Busenbaum, quæ edita fuit Romæ anno 1658. Ibi absolutè docemur, posse vesci lacticiniis extra Quadragesimam etiam diebus ieiunij. Quam doctrinam Censores Romani & Magister S. Palatij (qui omnes sunt doctissimi & in Quæstionibus Moralibus versatissimi) si falsam iudicassent, expunxissent omninò: aut limitassent saltem, si iudicassent esse extra Italiam tutam, at non posse admitti in Italia. At ipsi reliquerunt vt erat · censuerunt igitur, æquè esse tutam in Italiâ quàm extra Italiam.

Fortè

- Fortè Italiæ nomine intelligere noles Lombardiam: fortè noles Siciliam. Ergo quid in vtrâque circa abstinentiam à lacticiniis fiat, paucis habeto.

In Ditione Mediolanensi nulla est abstinendi à lacticiniis extra Quadragesimam consuetudo: sic S. Thom Doctores, & Viri prudentes & pij à nobis hîc Romæ consulti, testantur: nempe indigenæ, quibus debetur plena fides Vbi Hispani non imperant, varij sunt mores; &, si interroges, an sint lege præscripti, te remittam ad §. *Respondeo sextò.*

De Sicilia minor est difficultas. Antonius Cotonius ad mentem Dianæ *in summâ verb. Ieiunium, num.* 55. sic inquit. [Vterque Sanchez, ac nouissimè Trullench. *vbi sup. num.9.* dolent (fortè, docent) in Regno Hispaniarum talem consuetudinem, quæ obliget sub mortali, constare non posse: quia non potest adesse præscriptio 40. annorum requisita ad eam legitimandam, maior enim populi pars à multis annis sumit Bullam & edit lacticinia etiam in quadragesima, & sic contrarius vsus non potest allegari, nisi apud paucos, & pauperiores, qui videntes alios, qui edunt lacticinia, habere Bullam, putant, edi non posse sine Bulla. Quæ omnia militant pro nostro Regno Siciliæ. Et dum hæc omnia faciant saltem quæstionem dubiam, tutò quis potest hanc sententiam sequi, quia in dubiis melior est conditio possidentis: possessio autem stat pro libertate. Et in dubio nemo præsumitur se velle obligare. Ita Diana *part. 1. tract. 9. resol. 5. §. Sed talem, res. 6. in fine, & 41. part. 3. in addit. resol. 20. & part. 5. tract. 14 resol. 13.*]

Respondeo sextò, esse hodie multorum opinionem, quæ docet, hanc nullibi consuetudinem obligare ad mortale Sic pronunciant Sanchez *in summa lib 4. cap. 11. num. 52.* (non 25. vt inuenies apud ipsum) *& lib. 5. consilior. cap 1. dub 21. num. 2.* (vbi pro hac parte refert consilium Prouinciale Toletanum celebratum 1583. & Synodum Granatensem anno 1568.) Henriquez *lib. 7. summ cap. 13. num 9.* Rodriguez *tom 1. summ. cap. 23. conclus 3.* Villalob. *1. part. summ. tract. 23 diff. 2. n. 7.* Filliucius *tract. 27 part. 2. cap. 3. num 49.* Portel *in dub. Regul. verb. ieiunium, in addit. num. 9.* Diana *1 part. tract. 9. resol. 41.* Sancius *in select. disp. 51. num. 19.* Vasquez *1. 2. tom. 2. disp. 177.* 189

cap. 6. num. 15. Bosius *sect. 4. de Iubilæo casu* 18. *num.* 32. & Trullench. *lib. 3. in Decalog. cap. 2. dub. 3. num. 4.* Quos omnes citat & sequitur Pasqualigus *decis. 69. num. 2.* His adhuc addi possunt Leander de Murcia *quæst. 9. sup. cap. 3. Regulæ S. Francisci à num. 3 pag. 184.* Baltanas *in Apologia de esu lacticiniorum fol. 8.* & Didacus Narbona *lib. de ætate ad omnes actus anno 60 quæst. 3. num 5.*

190 Dari alicubi consuetudinem, quæ habeat vim legis affirmauit Leander: illum autem fortissimè impugnat Pasqualigus: & dum inter se disputant, tu neutrum esse certum resolue. Apud Antonium Cotonium, *vbi suprà.* Filliucius *tom. 2. tract. 27. part. 2. cap. 3. num.* 49. obseruat talem consuetudinem, si alicubi recepta est, introductam esse ex deuotione, & propterea admonendum populum, ne peccet ex conscientiâ erroneâ. Et nota, quæso, vltima verba: non enim populum admoneri iuberet, nisi certissimum esse iudicaret quod docet. Porrò est quæstio facti, & ab historia aut processu, non autem à ratione dependet: nam stando naturæ rei, nec Leandri, nec Pasqualigi opinionem esse veram repugnat.

Authores, quos D. Verde legerat, & citat, sunt Sanchez, Turlenchius, Tamburinus, Escobar, Amædeus Guimenius, Busenbaus, Vasquez, Rodriguez, Henriquez, Sancius, Bosius, Villalobos, Filliucius, Portel, Corsetus, Diana, Pasqualigus, & alij, omnes pijssimi, omnes doctissimi, omnes Classici: qui omnes agunt de Episcopatibus, in quibus consuetudo hæc ex deuotione sit introducta, non autem de illis, in quibus à scientibus se non esse obligatos, potentibus & volentibus se grauiter obligare fuit introducta: quia vbi agitur de his, nulla est Theologorum dissensio: omnes enim conueniunt, seruandámque esse consuetudinem asserunt, sub mortali.

Infert D. Petronius. Ergo D. Verde sententia est falsa, est noua, est improbabilis. O falsam, ô nouam, ô improbabilem (aut veriùs, ô nullam) mei D. Petronij Logicam! Addit D. Petronius. Eminentissimi D. Cardinales declarabunt contrarium. Ad hoc ego dico nimis videri perspicacem, qui præterita nescit, & futura contingentia prædicit. Non declarabunt puto illi contra opinionem communem. Quid, si fecerint? Decla-

ratio illa faciet Ius nouum: habebitque practicam authoritatem, quantam iusserit sanctissimus Dominus noster, cui, quidquid expediat, præcipiendi authoritas, obediendi autem gloria nobis vniuersis relinquitur. Interim iterum moneo, sicut sunt Episcopatus, in quibus talis consuetudo non est; aut si sit, non censetur obligare ad mortale, posse esse aliquos, in quibus illa legitimè & sub graui onere introducta sit. Ergo generalis Regula dari omninò non potest. De his Episcopatibus nec D. Verde, nec Pasqualigus, nec Authores, quos citant. Sed qui sunt isti? Quid scio? Mundus est magnus: & ideò singulis Ecclesiis doctissimi præficiuntur Episcopi: Ergo singulorum Episcopotum erit in sua diœcesi examinare, An consuetudo legitimè & cum graui onere introducta sit?

SECVNDA.

An die iudicij finalis Mundus sit adnihilandus; an verò perficiendus & innouandus?

HOc posterius ratio, & authoritas euidenter persuadet. *Ratio*: quia homines post resurrectionem erunt 191
corporei vt nunc: habebunt tamen corpora immortalia. Ergo erunt in aliquo loco. Ergo Mundus non adnihilabitur; quia, si adnihilaretur, nullus maneret locus. *Authoritas!* quia *Infernus*, *Empyreum* nomina locorum sunt, in quibus beati & damnati homines erunt: sed & infantes, qui sine baptismo decesserunt, sibi aliquem locum vendicabunt. Non ergo adnihilabitur Mundus: hoc enim adnihilato, nec Empyreum, nec Infernus, nec Terra, nec Limbus maneret. Vnde communis sanctorum Patrum consensus iubet, vt mundum non adnihilandum, sed innouandum fore dicamus.

Vt autem hoc meliùs intelligas, adnotato, tres esse posse in hac Controuersiâ Resolutiones. I. *Mundum, vt iacet, in æternum mansurum.* II. *In die iudicij finalis periturum & in nihilum reductum iri.* III. *Nec permansurum vt nunc est: nec*

adnihilandum omninò: sed innouandum & purificandum. Prima est Aristotelis & Ethnicorum: Secunda D. Petronij tantummodò: Tertia Theologorum & Patrum. Vt hæc Tertia clariùs stabiliatur, nonnihil dicamus de Primâ: Secunda enim, quia noua & improbabilis est, & sola non lectione Veterum Scriptorum fundata si semel stabiliatur Vltima, suó corruet pondere, & impugnationibus non indigebit, vt ab vniuersis reijciatur. Ergo attende.

Sanè D. Francisci Verde doctrinam reperio apud Isaiam, qui *cap.* 51. ait. *Leuate in Cœlum oculos vestros, & videte sub terra deorsum: quia Cœli sicut fumus liquescent, & Terra sicut vestis atteretur, & habitatores, sicut hæc, interibunt.* Subsumo. At fumus, cùm liquescit, non adnihilatur: vestis, dum atteritur, non adnihilatur: homines dum moriuntur, non adnihilantur. Ergo nec Cœlum, nec Terra adnihilabitur.

Ignis materiam non conuertit ad nihilum, sed purificat: & mundus igne conflagrabit & perficietur. D. Petrus Epistolæ suæ tertiò sic inquit. *Adueniet autem dies Domini vt fur, in quo cæli magno impetu, transient, elementa verò calore soluentur, terra autem, & quæ in ipsa sunt opera exurentur. Cùm igitur hæc omnia dissoluenda sint, quales oportet vos esse in sanctis conuersationibus & pietatibus expectantes & properantes in aduentum Dei Domini, per quem Cœli ardentes soluentur, & Elementa ignis ardore tabescent? nouos verò cælos & nouam terram secundum promissa ipsius expectamus, in quibus Iustitia habitat*, &c.

S. Petrus Apostolus cum Simone Mago disputaturus Thesim D. Francisci Verde propugnandam assumit: illámque se didicisse à Christo affirmat. Eius verba sunt hæc. *Tunc istud quidem visibile cælum resoluetur vt liber: illud verò quod est superiùs, vt appareret, & Animæ Beatorum corporibus suis redditæ, inducerentur in lucem. Impiorum verò Animæ, pro immundis actibus suis spiritu flammeo circumdatæ, in profundum ignis inextinguibilis mergerentur, per sæculum expensura supplicia. Hæc autem vera esse, verus Propheta* (nempe, Christus) *nobis testatus est*, &c. Enumerat cœlos duos; visibile & inuisibile: sydereum (hoc *visibile* nominat propter

Blanetas

Planetas Astraque, quæ in illo cernuntur) resoluendum : Empyreum (& hoc inuisibile vocat, quia ἀκατάληπτον est) permansurum statuit. Ergo Firmamentum, Planetarij orbes, Elementa, &c. non adnihilabuntur, sed dissoluentur vt liber.

Simon Ethnicorum veterum errore tinctus, existimabat Mundum hunc æternum permansurum, vt iacet : adeóque ex tribus, quas dedimus, primam sententiam propugnaturus, D. Petro contradicit, & ait. *Si visibile istud, vt ais, Cœlum resoluetur, cur ab initio factum est.*

Respondet D. Petrus. *Propter hominum præsentem hanc factum est vitam, vt esset intersectio quadam & diuisio; ne quis fortè indignus habitationem cœlestium & Dei ipsius sedem videret: quæ his solis, qui mundo sunt corde, præparantur: Nunc autem, id est, agonis tempore, inuisibilia placuit esse ea, quæ vincentibus, ad præmia destinata sunt.*

Et Simon ait: *Si Conditor bonus, quomodo bonus bona dissoluet aliquando? si autem quasi malum dissoluit, & destruit; quomodo non videbitur malus, qui malum fecit?*

Et Petrus ad hæc: *Quoniam*, inquit, *spopondimus tibi, ne blasphemantem te fugiamus: ipse enim reddes pro his quæ loqueris rationem; patienter ferimus. Audi ergo nunc. Cœlum istud quod visibile est & pertransit, siquidem propter semetipsum factum esset, haberet fortasse, quod diceret aliquid rationis, quia resolui minimè deberet. Si verò propter aliud quid factum est, & non propter se, necessariò soluetur, vt illud pro quo factum videtur, appareat. Sicut, verbi gratiâ dixerim, testa ouiram, quamuis pulchrè facta, & diligenter formata videatur, necesse est eam frangi, & resolui, vt inde pullus procedat; & illud pro quo totius ouis forma expressa videtur, appareat. Ita ergo & huius mundi necesse est transire statum, vt status ille sublimior Regni Cœlestis effulgeat.*

Et Simon: *Non mihi videtur, quia resolui possit Cœlum, quod à Deo factum est, ab æterno enim æterna fiunt: à corruptibili temporalia & caduca, &c.*

Ecce tota Petri & Simonis dissertatio non erat, an mundus adnihilandus esset, sed an dissoluendus aut innouandus? Exstat hæc Dissertatio apud S. Clementem *lib. 3. Recognit.*

Sed & *lib 2. Recognit.* idem S. Clemens de eâdem D. Petri & Simonis Magi dissertatione disputans, ait. *Vnum quidem confiteri conuenit Deum, qui verè est. Cælos autem esse qui ab eo facti sunt, sicut & lex dicit; quorum vnum Cælum sit superius, quo continetur etiam visibile firmamentum, illud esse perpetuum & æternum* (Empyreum putat) *cum his qui habitant ibi. Istud autem visibile* (*scilicet firmamentum & cœli Planetarum*) *in consummatione sæculi consumendum esse, & transire, vt istud Cælum quod est antiquius* (puta Empyreum) *& excelsius, post iudicium sanctis & dignis appareat*, &c.

Empyreum permansurum docet: sydereum autem cœlum & aëreum consumendum, transiturúmque: Ergo non adnihilandum sed innouandum: quo enim staret modo Empyreum continens, si cœli contenti in nihilum redigerentur?

Hæc etiam fuit sententia Hermetis (Mercurij) S. Pauli discipuli, qui in libro, quem Pastorem inscribit, sic ait. *Ecce Deus virtutum, qui inuisibili virtute & magno sensu suo condidit mundum, & honorifico consilio circumdedit decorem creaturæ suæ, & fortissimo suo verbo confixit cælum & fundauit terram super aquas, & virtute suâ Omnipotenti condidit sanctam Ecclesiam suam, quam benedixit: ecce transferet cælos & montes, colles ac maria, & omnia plena fient electis eius, vt reddat illis responsionem, quam repromisit cum multo honore & gaudio, si seruauerint legitima Dei, quæ acceperant in magnâ fide.* Nomine *legitimorum* Præcepta intelligit: & insinuare videtur post diem iudicij Cœlum ipsum sydereum in Empyreum conuertendum esse, non autem adnihilatum iri.

Aut fallor, aut Hermeti consonat P. Antonius Schirlæus de Rheita Capucinus *in suo Radio Sydereo-Mystico, part.1. lib.4. cap.1. membr.4.* inquit enim. [Quibus verbis, quis hoc solemnissimum Paradoxon haud forsan ineptè posset inferre: scilicet post diem Iudicij fortè per *creationem cæli noui & terræ nouæ* intelligendum esse cœlum hoc visibile & terram, quasi in sedes Empyreas forè transmutanda: ita vt totum Vniuersum (carcere infernali excepto) in merum cœlum Empyreum transmutandum sit:] & statim [Quid impediret itaque probabili coniecturâ opinari: scilicet ob reuerentiam Verbi Omnipotentis

nipotentis Dei in terrâ nostrâ concepti; & sanguinis eius pro mundi salute in illâ effusi: necnon ob infinita Christi, B Virginis, & Electorum omnium merita in eâ cumulata; hanc Tellurem, pro maiori accidentali sanctorum solatio in locum quasi Empyreum etiam transmutandam esse?] Hanc de translatione Telluris opinionem, si Translationis nomine non iam innouationem & purificationem, sed motum localem intelligat non doceo; ajo tamen librum Schirlæi fuisse Antuerpiæ editum; & à Censoribus Ordinariis approbatum anno 1646. Stat igitur, defæcandum, purificandum & innouandum fore mundum: non verò adnihilandum.

Objiciet fortè aliquis, vt tueatur opinationem aut verius errorem Petronij, PRIMÒ illud Isaiæ cap 65. *Ecce ego creo cælos nouos, & terram nouam: & non erunt in memoria priora, & non adscendent super cor.* Ergo terra & cœlum adnihilabuntur, quia adnihilationi opponitur creatio. Ergo, si cœli & terra noua creabuntur, hoc est ex nihilo producentur: cœli & terra antiqua adnihilanda sunt. SECVNDÒ illud eiusdem Prophetæ cap.66. *Sicut cæli noui & terra noua, quæ ego facio stare coram mè, dicit Dominus: sic stabit semen vestrum & nomen vestrum.* TERTIÒ, illud Ioannis Reuelationum suarum cap. 21: *Et vidi cælum nouum & terram nouam: primum enim cælum & terra abijt, & mare iam non est,* &c.

Sed hæc testimonia D. Francisci Verde, quæ veterum omnium Patrum est Resolutionem firmant AD PRIMVM dico verbum *Creo* in sacrâ Paginâ non significare *Produco ex nihilo,* ait enim Diuina sapientia (Verbum æternum) *Ab initio & ante sæcula creata sum*, & tamen Verbum æternum ex nihilo productum non fuit. Sumendo vocem in significatione Scholasticâ aio, si hic totus mundus quoad formas & materiam desineret, & nouus loco eiusdem immediatè inciperet, nec hic dicendus esset adnihilari, néc ille creari: patet enim hoc ex mysterio Eucharistico, in quo nec substantia panis & vini adnihilatur, nec Christi corpus & sanguis creantur: sed conuertuntur & vt loqui solemus transsubstantiantur. Ergo Isaias loquitur de corruptione formali: nempe accidentali, si cœli & elementa sint corpora simplicia physicè: si autem

materiâ & formâ substantiali coalescant, quod Peripatetici nobilissimi negant, erit corruptio etiam accidentalis, si mundus tantummodò sit purificandus: aut etiam substantialis, si in nouam speciem innouandus: nunquam tamen erit adnihilatio. SECVNDVM testimonium ajo militare pro D. Verde sententiâ: nam, si ita innouabitur cœlum, vt homines: illud nunquam adnihilabitur: nam isti morientur & resurgent, nunquam tamen adnihilabuntur. TERTIVM autem non vrget: nam *abire* non est *adnihilari*.

Stat igitur hanc D. Francisci Verde Positionem esse claram & certam & apud Sanctos & Doctores communem, adeóque D. Petronij Censuram esse dignam Censurâ.

TERTIA.

An Agens agat in simile: an in dissimile?

192 INQVIT Petronius. *Si simile non agit in simile, homo non generabit hominem.* Bone Deus! Loquitur Latinè, an Hebraicè? Vbi est Dialectica? vbi Philosophia? An ne, qui Libros scribunt, habent obligationem illum docendi Logicam, aut eius tolerandi Censuram, quamdiu Logicam nesciat? Hæ duæ propositiones

Simile agit simile.

Simile agit in simile

quæ à Petronio confunduntur, sunt omninò diuersæ. Prima est vera, falsa secunda: ignis enim producit sibi simile, nempe alterum ignem: at, vt illum (sibi similem) producat, non agit in ignem (sibi similem) sed in lignum (sibi dissimile.) Et hoc est prima litera Abecedarij Philosophici: nam apud omnes principia generationis sunt tria: Materia, Forma, & Priuatio: nisi enim præcedat in materia priuatio, non poterit forma introduci. Agens est ignis, v. gr. materia, in quam agit, est illi iterùm & iterum dissimilis: nam habet formam ligni, quâ caret agens; & caret formâ ignis, quam habet agens. Et vt

puto ad ignem accedit Petronius in hyeme, quando friget? non in æstate, quando æstuat. Sed cur verba consumere debemus in re tam clarâ?

QVARTA, & QVINTA.

An tempus Animationis, & ætas Infantum sint incerta?

DE duabus vltimis Propositionibus vberiùs in Intentionalis Theologiæ Procemio disputo: nam sunt omnium ad vnum Philosophorum & Theologorum, nec dabit vel vnum Petronius, qui Arithmetico calculo præmisso instans illud, quo anima infunditur in Embryonem, determinet. 193 Est hæc res tam incerta, vt sententiæ, quæ circumferuntur, Coniecturæ debeant vocari potiùs, quàm Opiniones probabiles. P. Petrum Hurtadum suspexi olim Salmanticæ, & hodie cum summo fructu lego: & tametsi doctissimus & eruditissimus fuerit, ait, *instans, quo anima infunditur, ab illo cognosci, qui illam creat.* Sic vir sapientissimus statuit: sic etiam doctissimus & mihi charissimus P. Arriaga, qui *de hac materiâ nil nisi diuinando sciri aut dici posse* pronunciat: sic etiam vniuersi Philosophi & Doctores: siqui enim diem aliquem determinatum animationi præscribunt, non illum vt certum, sed vt probabilem nobis proponunt. Stat igitur hanc Propositionem,

Incertum est instans animationis.

Ratione & authoritate demonstrari. Ratione, quia illud est incertum, quod nec ex Diuinis literis euidenter eruitur, nec apodicticâ ratione persuadetur. At nulla Opinio (multæ enim de tempore animationis fœtûs sunt) aut sacrarum literarum testimonio manifesto firmatur, aut ratione euidenti fulcitur. Ergo singulæ incertæ sunt. Quamobrem doctissimè Hurtad. *disp. 1. de causis & ordine generationis, sect. 9.* [Medici aliter sentiunt de formatione fœtus. Valesius *lib. 2. controu. cap. ad fin.* ait, fœminas nunquam formari ante diem 40. Mares verò formari diebus 30, aut 35. Laurentius Andreas *lib. 8. quæst. 19.*

K docet

docet ex Hyppocrate longissimum terminum fœminis esse dum & quadraginta dies, maribus autem 30. quam sententiam latè, doctè & erudite confirmat Peramatus *lib. de hom. procreatione cap.* 5. Equidem ex Anatome aliquid conijci potest: quæ autem sit Embrionismi periodus, & quod animationis initium, nec Hyppocrates, nec Galenus, nec Aristoteles sciunt, nouit autem, qui omnia nouit,] Sic Hurtadus.

Æquè etiam incertum est tempus natiuitatis: nam vel quæritur, *Quot* menses, aut dies habeat iste, qui nascitur? aut, Quot menses, aut dies omnes habere debeant, vt naturaliter (hoc est sine violentiâ) nascantur? Vt alterutram valeas resoluere, nil reperias præter coniecturas & tenebras. Dico ad secundam tempus, quo infans in ventre mansurus sit, Naturam non determinasse: nam alij manent diutiùs, alij citiùs pariuntur. Dico ad primam de illis, quorum matres semel tantùm sunt cognitæ, certitudinem haberi posse: at vero de illis, quorum frequentiùs conuenerunt parentes, nullam certitudinem haberi posse: multæ enim copulæ carent effectu, & fœminæ menstrua sua malè numerant, & sunt infantes interdum nouimestres, qui esse septimestres creduntur: & in hoc experientiæ quotidianæ credendum est, quousque D. Petronius demonstrationem in contrarium adducat.

154 Stat igitur Clarissimi D. Verde Positiones esse euidenter certas, (vt tolerarentur, sufficeret esse probabiles) & hanc, *Illa sunt falsa noua & improbabiles*, esse euidenter falsam. Ergo cùm ex diametro in materiâ tam clarâ opponimur, etiam erit certa hæc, *Petronius Dialecticam & Physicam nescit.* Sed de hac Orbis literarius sit iudex: adeóque hanc ipsam meam Censuram, & hoc meum de Domini Verde P. Florentinij & P. Dezæ doctrinâ, & D Petronij censurâ Iudicium totius Orbis terrarum iudici confidenter submitto. Romæ 12. Sept. 1662.

D. IOANNES CARAMVEL.

INDEX

INDEX
RERVM NOTABILIVM.

Omnes numeri sunt marginales.

F I N I S.